

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Signs of Safety

*En kvantitativ studie om socialsekreterares upplevelser av
metoden inom socialtjänsten*

Antonia Ljunggren & Ina Sramek

Kandidatuppsats (SOPB63)

VT 2023

Handledare: Anders Jönsson

Abstract

Authors: Antonia Ljunggren & Ina Sramek

Title: *Signs of Safety - Social workers experiences of the method within social services*

Supervisor: Anders Jönsson

Assessor: Staffan Blomberg

The aim of this study was to examine how the use of the method Signs of Safety is experienced by social workers within social services, which obstacles and opportunities the use of the method is perceived to imply in the work and which factors affecting the use of the method. To implement the study we used a web-survey containing various questions to answer the study's questions at issue. The web-survey was sent out to several managers in social services, who forwarded the survey to social workers in their organizations. Altogether 75 social workers responded to the survey. The data conceived from the survey was then analyzed with a quantitative approach and various data were compared to each other to examine connections between different components.

The results showed that the social workers' overall experiences of Signs of Safety is positive, based on for instance that the frequency of the use was high and the experience that Signs of Safety ease the work was high too. The results also showed that the opportunity to use Signs of Safety in the work was well based on the social workers' expressed knowledge, collegially support along with the ability and encouragement from the workplace. Although the overall experiences were positive, the social workers also expressed obstacles in terms of for example lack of time and demands from their workplace. Further the factors identified for affecting the experiences of the method was age connected to the frequency of the use, the amount of years worked with Signs of Safety respectively the amount of years worked with Signs of Safety connected to lack of knowledge.

Keywords: Signs of Safety, social workers, social services, evidence-based practice.

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte	8
1.3 Frågeställningar	8
2 Bakgrund	8
2.1 Allmänt om Signs of Safety	8
2.2 Signs of Safetys olika verktyg	9
3 Tidigare forskning	12
3.1 Litteratursökning	12
3.2 Resultat i tidigare forskning	13
3.2.1 Professionellas upplevelser av Signs of Safety	13
3.2.2 Klienters upplevelser av Signs of Safety	15
4 Teoretiska perspektiv	17
4.1 Professionalism	17
4.1.1 Yrkesprofessionalism	17
4.1.2 Organsationsprofessionalism	18
4.2 Professionell kunskap och kunskapsformer	19
5 Metod	20
5.1 Metodval - kvantitativ enkät	20
5.2 Urval	21
5.2.1 Snöbollsurval	21
5.2.2 Bortfall	23
5.2.3 Antal utvalda kommuner	24
5.3 Enkätens utformning och innehåll	24
5.4 Analys av datamaterialet	26
5.5 Validitet & reliabilitet	28
5.5.1 Validitet	28
5.5.2 Reliabilitet	29
5.6 Etik	30
5.7 Arbetsfördelning	31
6 Resultat & analys	31
6.1 Respondenterna	31
Tabell 6.1.1	31
6.2 Socialsekreterarnas upplevelser av användningen	33
Tabell 6.2.1	33
Stapeldiagram 6.2.2	34

6.3 Arbetsplatsens påverkan för användningen	34
Tabell 6.3.1	34
6.4 Socialsekreterares upplevda hinder	35
Tabell 6.4.1	35
6.5 Socialsekreterarnas användning av verktygen	37
Tabell 6.5.1	37
Tabell 6.5.2	39
Tabell 6.5.3	39
6. 6 Övriga synpunkter	40
6.7 Faktorer som påverkar användningen	40
6.7.1 Samband mellan ålder och frekvens av användningen	41
Tabell 6.7.1.1	41
6.7.2 Samband mellan arbetade år med metoden och metodens underlättande av arbetet	41
Tabell 6.7.2.1	41
6.7.3 Samband mellan år som socialsekreterare och kunskap om SoS	42
Tabell 6.7.3.1	42
7 Diskussion	43
7.1 Sammanfattning av studiens resultat	43
7.2 Resultatdiskussion	44
7.3 Teoridiskussion	46
7.4 Förslag till vidare forskning	49
8 Referenslista	50
Bilagor	53
Bilaga 1: Informationsbrev	53
Bilaga 2: Informationsbrev / samtycke i början av enkäten	54
Bilaga 3: Frågor om bakgrundsinformation	55
Bilaga 4: Frågor om Signs of Safety	56
Bilaga 5: Möjlighet till övriga synpunkter	58
Bilaga 6: Upplevda hinder i fritext	58
Bilaga 7: Övriga synpunkter i fritext	59

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Signs of Safety är en lösningsfokuserad metod som utvecklades av Steve Edwards och Andrew Turnell i Australien på 1990-talet. Metoden drivs efter strävan att reformera och förbättra barn- och ungdomsvården runt om i världen och metoden betraktas idag som den främsta internationella metoden inom området. Metodens fokus ligger på att identifiera olika risk- och skyddsfaktorer i barns liv för att kunna bygga upp en säker vardag för utsatta barn, vilket görs genom att socialarbetare tillsammans med barn, föräldrar och deras nätverk kartlägger oron som finns samt det som redan upplevs fungera i familjen (Turnell & Murphy, 2017).

I det sociala arbetets praktik finns flera olika metoder och insatser som används i arbetet med klienterna. Bergmark och Lundström (2016) beskriver en otydlighet i vad som menas med begreppen metod och insats, och vad som egentligen skiljer dessa åt. Metod beskrivs som sammansatta interventioner i klienters liv som syftar till att utreda eller förändra något i deras livssituation. För att en intervention ska klassas som en metod krävs en viss varaktighet längre bak i tiden samt att metoden används frekvent i det sociala arbetet. I en metod inkluderas dels olika typer av modeller som har någon form av förankring i en teori, och dels även andra arbetssätt som inte grundar sig i någon teori utan bedrivs systematiskt. Det är en suddig gräns för vad som egentligen är en metod och vad som är en lösning inom själva organisationen.

Insatser beskrivs å andra sidan som olika åtgärder med syfte att förbättra och förändra klienters livssituationer, vilket kan verkställas både inom socialtjänstens ramar eller utifrån av andra aktörer. Insatser brukar även beskrivas utifrån olika grupper där hjälpen uttrycks genom ett samlingsnamn (exempelvis ensamstående mamma med missbruksproblem). En insats kan utformas i enlighet med en specifik metod, men behöver inte nödvändigtvis göra det (ibid.).

Socialstyrelsen (2012) redogör för betydelsen av utbildning hos personalen samt en stödjande organisation vid implementering av nya metoder. De som ska arbeta med metoden behöver både utbildas om metoden och handledas genom arbetet för att få möjlighet till vägledning och underlätta svårigheter som påträffas. Utan kunskap och kompetens om metoden kan användningen äventyras och medföra att arbetet inte genomförs korrekt. Implementering av metoder riskerar även att misslyckas utan ett långsiktigt stöd från organisationen. Det organisatoriska stödet ska innefatta möjligheter för omfördelning av resurser, tid och ekonomi samt bidra med en positiv inställning för nytänkande och kompetensutveckling. Socialstyrelsen (ibid.) menar att implementering av nya metoder ofta innebär att metoderna ändras för att lämpa sig efter organisationen, istället för att organisationen anpassas efter de nya metoderna.

För att samla olika metoder för det sociala arbetets praktik har Socialstyrelsen (2022) sammanställt en metodguide. Metodguiden innehåller bedömningsmetoder och insatser som är aktuella inom socialt arbete i Sverige och som uppges antingen ha använts i Socialstyrelsens målgruppsundersökningar, har förekommit i nationella riktlinjer och öppna jämförelser eller finns med i SBU:s praxisundersökningar. Guiden syftar till att ge objektiv och transparent information till organisationer som vill utöva evidensbaserad praktik. Socialstyrelsen (u.å.) listar totalt 142 olika bedömningsmetoder och insatser. Dessa går att dela upp utifrån olika områden, som exempelvis våld och övergrepp, missbruk och beroende eller utifrån olika åldersgrupper. I Socialstyrelsens metodguide finns Signs of Safety inte med bland de listade metoderna. SBU (2022) menar att detta är på grund av att det inte finns tillräckligt med evidens kring metoden och att forskning om effekten av Signs of Safety är bristfällig och begränsad. Därav landar evidensgraderingen på lägsta evidensnivå för metoden.

Genom att bredda kunskapen om Signs of Signs kan det bidra till att utveckla forskningen kring metoden och på så sätt öka evidensnivån. Östberg, Wiklund och Backlund (2018) beskriver att forskningsområdet kring Signs of Safety är glest. De påpekar främst att det saknas svenska studier kring metoden. De menar att detta är problematiskt i och med att modellen är utvecklad i Australien där de har ett annat barnavårdssystem jämfört med i Sverige. Den internationella forskningen som finns är

oftast inte så omfattande utan är vanligen baserat på begränsat datamaterial. Studierna är även främst utförda av forskare som på något sätt har en koppling till Signs of Safety. Detta gör att forskningen inte blir helt objektiv, vilket Roy (2022) diskuterar kring där hon menar att det finns ett behov av mer forskning om Signs of Safety som utförs av oberoende forskare.

Med bakgrund till detta finns det således ett behov av att vidare undersöka hur socialsekreterare upplever användningen av metoden inom socialtjänsten och vilka hinder respektive möjligheter som socialsekreterarna upplever att metoden medför. Det identifierades även en lucka i den kvantitativa forskningen kring Signs of Safety då majoriteten av forskningen inom området består av kvalitativa studier, vilket medförde ett intresse i att kvantitativt undersöka området. Samtidigt uppkom det en viss nyfikenhet för oss att studera vilka potentiella faktorer som kan ligga till grund för samt påverkar upplevelserna och användningen av Signs of Safety. För att kunna förstå forskningsproblemet utifrån ett bredare perspektiv kommer vi i studien att använda oss av Evetts teorier om organisations- och yrkesprofessionalism samt Drury-Hudsons modell om de fem olika professionella kunskapsformerna. Majoriteten av vårt intresse grundar sig i reflektioner från vår praktik där vi stötte på metoden och kunde urskilja att olika bakgrundsfaktorer hos de professionella möjligtvis kunde påverka deras upplevelser och användning av metoden.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att kvantitativt undersöka hur användningen av Signs of Safety upplevs av socialsekreterare inom socialtjänsten och vad som kan påverka användningen av metoden.

1.3 Frågeställningar

- Hur upplevs användningen av Signs of Safety av socialsekreterare inom socialtjänsten?
- Vilka hinder respektive möjligheter upplever socialsekreterare att Signs of Safety medför i arbetet?

- Vilka faktorer kan identifieras som påverkar upplevelsen och användningen av Signs of Safety?

2 Bakgrund

2.1 Allmänt om Signs of Safety

Signs of Safety är en metod som idag betraktas internationellt som den primära metoden inom den sociala barn- och ungdomsvården. I dagsläget har metoden utvecklats så pass mycket att arbetet bedrivs världen över för att vidareutveckla metoden (Turnell & Murphy, 2017). Därav är informationen som idag finns om Signs of Safety inte endast kopplade till Edwards och Turnell som från början grundade metoden.

Turnell och Murphy (ibid.) beskriver Signs of Safety som en lösningsfokuserad modell som drivs efter strävan att kunna förändra och förbättra barn- och ungdomsvården runt om i världen samt bygga upp en säker vardag för utsatta barn. Metoden fokuserar på att identifiera risk- och skyddsfaktorer i ett barns liv genom att socialarbetare tillsammans med barn, föräldrar och nätverk runt omkring kartlägger den oro som finns samt det som redan upplevs fungera i familjen. Genom att fokusera på det som sedan tidigare fungerar och identifiera de styrkor som finns hos familjen, syftar metoden till att skapa en möjlighet för familjen att på egen hand eller med hjälp av sitt nätverk skapa positiva förändringar i sin livssituation. Signs of Safetys olika principer, regler och verktyg möjliggör således att socialarbetare i samarbete med familjer kan skapa en trygg och säker omgivning för barn i utsatta situationer.

Söderberg, Witt och Hiller (2014) beskriver hur Signs of Safety syftar till att involvera alla parter i ett barnavårdsärende, vilket inkluderar professionella, barn, familjemedlemmar och eventuella nätverk. Genom att skapa en samarbetsallians kan alla parter tillsammans arbeta för barnets säkerhet, vilket inom Signs of Safety benämns som *partnership*. För att kunna genomföra risk- och skyddsbedömningar av god kvalitet är ett gott samarbete med barnet och familjen betydelsefullt och skapar en ökad möjlighet till att få djupare kunskap om barnets situation. För att nå en god

samarbetsallians är det också viktigt att lägga fokus på det som redan fungerar inom familjen och uppmärksamma de styrkor som finns och den trygghet som redan existerar för barnet. På så vis skapas möjligheten att stärka det som fungerar för att öka säkerheten för barnet. Signs of Safety fokuserar även på barnets nätverk, där syftet är att engagera och involvera de personer som finns i barnets omgivning. En samarbetsallians med barnets nätverk skapar förutsättningar för att barnet även efter kontakten med socialtjänsten kan få stöd och skydd omkring sig.

2.2 Signs of Safetys olika verktyg

Att arbeta med metoden Signs of Safety medför möjligheten att arbeta utifrån en rad olika verktyg i det sociala utredningsarbetet. Det har inte kunnat identifieras någon ursprunglig beskrivning av Signs of Safetys verktyg från grundarna Edwards och Turnell själva. Istället har det påträffats flera olika benämningar av samma verktyg, vilket kan tolkas som att verktygen i takt med Signs of Safetys spridning har utvecklats samt fått olika benämningar och beskrivningar. De definitioner av Signs of Safetys verktyg som kunnat identifieras beskrivs av både professionella som arbetar med att driva Signs of Safety framåt och av yrkesverksamma som arbetar med metoden. Vi kommer därför presentera de verktyg och beskrivningarna av verktygen som har återkommit i litteraturen vi har läst för att ge en mer tydlig överblick över hur Signs of Safety och metodens verktyg används i det sociala arbetet.

Mappning / kartläggning

Söderberg, Witt och Hiller (2014) beskriver mappning / kartläggning som en central del av Signs of Safety. Verktyget innefattar att kartlägga barnets livssituation, vilka risker som föreligger och vad som sedan tidigare fungerar i barnets liv. Kartläggningen används under hela processen - från det att anmälan kommer in, under utredningen samt i uppföljningen. Verktyget används även som en del av risk- och skyddsbedömningar.

Genogram / nätverkskarta

Östberg, Wiklund och Backlund (2018) menar att genogram / nätverkskarta syftar till att redogöra för nätverket som finns runt omkring barnet. Det är mer än bara ett familjetråd

då det beskriver alla familjemedlemmar och viktiga personer för barnet samt hur de är kopplade till barnet på olika sätt. Syftet är att identifiera alla viktiga personer som är involverade i familjen och i barnets omgivning.

Säkerhetsplanering / riskbedömning

Turnell och Murphy (2017) beskriver hur Signs of Safetys säkerhetsplanering och riskbedömning kan betraktas som en karta som visar vägen från början till slut i barn- och ungdomsärenden. Riskbedömningen innefattar att identifiera bland annat faror, komplicerade faktorer, styrkor samt nödvändig säkerhet. Riskbedömningen utgår från fyra områden att utreda kring:

1. Vad är vi oroliga för?
2. Vad fungerar bra?
3. Vad behöver hända?
4. Var är vi på en skala från 0-10? (Där 10 innefattar att barnet är tillräckligt säkert för socialtjänsten att avsluta ärendet och 0 betyder att barnet utan tvivel återigen kommer att fara illa).

En säkerhetsplanering innefattar i sin tur en konkret uppsättning av regler och förhållningssätt som upprättas tillsammans med föräldrar och eventuella stödpersoner. Planeringen beskriver hur familjens vardagsliv ska se ut för att barnen ska vara säkra i framtiden och vilka krav som ställs på familjen för att säkerställa barnets trygghet (Turnell och Murphy, 2017).

Mina tre hus

Mina tre hus är ett barnanpassat samtalsverktyg som är konstruerat för att kunna engagera barnen i samtalet. Verktöget utgår från de tre centrala frågorna: "Vad är vi oroliga för?", "Vad fungerar bra?" samt "Vad behöver hända?". Frågorna omformuleras och placeras in i tre uppritade hus som vanligen benämns som "det bra huset", "det dåliga huset" och "önskehuset", där barnet själv får möjligheten att skriva eller rita vad de tycker passar in i varje hus och under varje fråga (Turnell & Murphy, 2017).

Trygga hemmet

Trygga hemmet är enligt Söderberg, Witt och Hiller (2014) ett strukturerat samtalsverktyg som används i samband med säkerhetsplanering för att göra barnet delaktigt. Det kan liknas vid "önskehuset" i mina tre hus där barnet får beskriva hur det är att vara både trygg och otrygg i sitt hem samt beskriva hur de önskar att deras hemsituation såg ut för att vara så trygg som möjligt.

Trollkarlen och fen

Verktyget Trollkarlen och fen fungerar på samma sätt som Mina tre hus, där barnet istället skriver eller ritar inuti två figurer som symboliserar en trollkarl och en fe.

Figureerna ska gestalta det som fungerar bra, det som fungerar dåligt och det som barnet önskar ska förändras (Turnell & Murphy, 2017).

Ord- och bildberättelse

Turnell och Murphy (2017) beskriver ord- och bildberättelse som ett verktyg som används för att på ett meningsfullt sätt förklara för barn om säkerhetsplanering och socialtjänstens oro. Genom att illustrera oron genom åldersanpassade förklaringar ger det en möjlighet att sätta barnet i centrum utan att förminska socialtjänstens oro. Det är ett effektivt sätt för socialarbetaren att förklara för barnen varför de är aktuella inom socialtjänsten och vilka problem som råder kring barnet, vilket annars ofta kan vara mycket förvirrade eller svårt att förstå.

Barnskala

Barnskala är en skala som är anpassad för barn, där skalan visar sex olika ansikten på en rad. Ansiktsuttrycken går från rädd och ledsen på ena sidan till lugn och glad på andra sidan, där ansiktsuttrycken går från negativa till mer och mer positiva från vänster till höger. Syftet är att barnet ska kunna skatta vilket ansiktsuttryck de tycker stämmer bäst överens med deras situation och känslor (Söderberg, Witt & Hiller, 2014).

Trygga cirklar

Trygga cirklar används likt genogram / nätverkskarta för att visualisera ett nätverk som kan finnas för familjen och barnet för att ge stöd. Detta görs genom att rita upp tre

cirklar som överlappar varandra för att kunna undersöka vilka personer som finns runt familjen (Söderberg, Witt & Hiller, 2014).

Utforskande frågor

Söderberg, Witt och Hiller (2014) beskriver utforskande frågor som en samtalsmetodik inom utredningsarbete, där metodiken även benämns som *EARS (Elicit, Amplify, Reflect, Start over)*. De fyra begreppen innefattar att locka fram temat, få fram detaljerna kring beteendet, reflektera och sedan börja om. Sammanfattningsvis innebär det att söka efter betydelsefulla detaljer och beteenden att ha som grund för att kunna få svar på svåra frågor.

3 Tidigare forskning

3.1 Litteratursökning

För att söka efter relevant litteratur till studien använde vi oss av databasen LUBsearch där vi med nyckelord kunde hitta litteratur som kan kopplas till studiens syfte. Vårt nyckelord var Signs of Safety, vilket ledde oss fram till ett relativt snävt resultat på artiklar som faktiskt handlade om själva metoden men som ändå ansågs tillräckligt för att beskriva forskningsläget. Vi ville även att litteraturen skulle vara relativt ny, och därför filtrerade vi så att endast litteratur från år 2003 till 2023 visades. En ytterligare avgränsning som gjordes var att artiklarna skulle vara peer reviewed. När vi hittade vetenskapliga artiklar med relevans för vår studie granskade vi även artiklarnas referenslista och kunde därigenom hitta fler relevanta artiklar att använda oss av. Utöver LUBsearch använde vi oss även av *signsofsafety.net* som är den officiella webbsidan för Signs of Safety, där det kunde påträffas ett urval av artiklar om metoden. Det går dock att argumentera kring urvalet på hemsidan då hemsidan är särskilt ämnad för Signs of Safety, vilket kan innebära att kritisk forskning om Signs of Safety filtrerats bort.

3.2 Resultat i tidigare forskning

3.2.1 Professionellas upplevelser av Signs of Safety

Baginsky et al. (2020) undersökte effekten av Signs of Safety hos familjer i England, där material samlades in från socialarbetare som använde sig av metoden samt från de familjer som socialarbetaren arbetade med. Resultatet visade på att socialarbetarna var positiva till att använda sig av Signs of Safety, där en positiv aspekt som beskrivs var att metoden underlättade förståelsen mellan socialarbetaren och familjen vilket ledde till att det var enklare att fokusera på målsättningen för familjen och hur dessa kunde uppnås.

Även Roy (2022) studerade användningen av Signs of Safety i England, där studien syftade till att undersöka hur metoden används av professionella inom barnvården i England samt vilken effekt metoden har i deras arbete. Det sammantagna resultatet visade att utövarna i det stora hela var positiva till Signs of Safety. Det som särskilt uppgavs var positivt var att metoden hjälpte att underlätta socialarbetarnas kommunikationen med klienterna, identifiera styrkorna som finns inom familjerna samt att metoden gav stöd till att kritiskt reflektera i arbetet. Däremot identifierades en svårighet vid användningen av metoden där det ofta kunde uppkomma meningsskiljaktigheter hos de professionella i frågor om risk och säkerhet för barn. Professionella som arbetade utanför socialtjänsten, men som också arbetar med Signs of Safety, upplevde att deras professionella bedömning ofta bortsågs ifrån av de professionella inom socialtjänsten när dessa parter samverkade.

Reekers et al. (2018) påträffade i sin studie snarare svårigheter vid utvecklingen av ett samarbetsvilligt partnerskap. Studien syftade till att undersöka hur Signs of Safety tillämpas i Amsterdam med fokus på att stödja föräldrars egen förmåga att hantera sin situation samt att kunna påverka och styra situationen utifrån att stärka de resurser som redan finns. Detta i sin tur skulle leda till att utveckla ett partnerskap mellan socialarbetaren och föräldrarna för att underlätta samarbetet. Resultatet visade att ett samarbetspartnerskap mellan föräldrarna och socialarbetaren var en förutsättning för att stärka föräldrarnas egna handlingskraft, där handlingskraften i sin tur blev ett positivt

bidrag till samarbetet. Socialarbetaren skulle då framstå som en “neutral” tredje part i sammanhanget med syfte att få föräldrarna att använda sin egna handlingskraft, vilket dock ofta kunde upplevas som en osäkerhet eftersom det krävdes att det redan fanns ett starkt och tydligt samarbete mellan socialarbetaren och föräldrarna. Det som fungerade allra bäst med att utveckla föräldrarnas egna handlingskraft var det lösningsorienterade, där socialsekreteraren i enlighet med principerna i Signs of Safety lägger vikt vid de positiva aspekterna i en otrygg hemmiljö.

Medan studierna ovan undersökte Signs of Safety i utlandet, så studerade Östberg, Wiklund och Backlund (2018) metodens användning i Sverige. Studiens syfte var att undersöka användningen och erfarenheterna kring Signs of Safety i den sociala barnvården inom Stockholms län, där resultatet visade att Signs of Safety var väl utbredd i Stockholms län där 90% av respondenterna uppgav att deras verksamhetsområde arbetade med metoden. Det framkom däremot att bara vissa delar av metoden används och att användningen varierar mellan olika socialkontor samt mellan olika socialsekreterare med liknande arbetsuppgifter. Socialsekreterarna kunde tolka metoden på olika sätt och därefter tillämpa den utifrån sin egen tolkning. Att metoden inte används i alla delar beskriver socialsekreterarna beror på arbetssituationen i form av tidsbrist, hög personalomsättning och omorganisationer. Resultatet visade också att de verktyg som främst användes var Mappning och Mina Tre Hus. Målet med mappning beskrevs vara att socialsekreterarna fångar upp familjernas egna ord med syftet att familjen och deras nätverk ska komma på egna lösningar och känna eget ansvar för situationen (Östberg, Wiklund och Backlund, 2018)

Resultatet visade även att majoriteten av socialsekreterarna uppgav att Signs of Safety främst användes för att skapa delaktighet, allians och förmedla tydlighet för familjerna. Andra viktiga aspekter var att bedöma risk och försäkra skydd för barnen samt att involvera familjens sociala nätverk i skyddsarbetet. Socialsekreterarna uttryckte även att metoden hjälpte till med att utjämna maktobalansen i relationen med familjerna. Det identifierades även svårigheter för användningen av Signs of Safety utifrån att skyddsfokuset av barnet kan krocka med familjestödspektivet. Socialsekreterarna menade att det krävs ett snabbt agerande och gemensamt arbete mellan de olika

involverade enheterna för att utreda nätverk runt barnet samt att en säkerhetsplan upprättas tidigt i händelseförloppet, vilket beskrivs vara svårt då det ofta råder tidsbrist i arbetet (Östlund, Wiklund och Backlund, 2018).

3.2.2 Klienters upplevelser av Signs of Safety

Östlund, Wiklund och Backlund (2018) genomförde intervjuer med familjer i Stockholms län som varit en del av utredningsarbeten utifrån Signs of Safety. Respondenterna lyfte främst att de kände att de blev lyssnade på och att det fanns en möjlighet för dem att kunna påverka innehållet i utredningen, exempelvis genom att de under säkerhetsplaneringen fick välja vilka personer som skulle vara stödpersoner för familjen. Föräldrarna upplevde att de fick en klarhet i sina problem och hur de skulle ta sig an problemen. Vidare beskrev familjerna även vilka nackdelar som de upplevt med Signs of Safety. Där de exempelvis nämnde att en del möten känts obegripliga, obehagliga eller att de inte varit till någon nytta. De beskrev även en frustration kring att inte få den hjälp och stöd de ansåg sig behöva.

Även Skyrpek, Idzelis och Pecora (2012) ville i sin studie undersöka helhetsbilden utifrån användningen av Signs of Safety. Undersökningen genomfördes i fem olika län i Minnesota där Signs of Safety var implementerat i barnavården. Syftet med studien var att undersöka föräldrars och socialarbetares upplevelser av metodens inverkan på arbetet för att fastställa om olika delar av Signs of Safety leder till en bra helhetsupplevelse. En aspekt som studerades var huruvida socialarbetare lärde känna familjerna och deras situationer direkt vid första mötet, vilket beskrivs vara en viktig del av Signs of Safety. Resultatet i studien visade att majoriteten av föräldrarna svarade att deras socialarbetare hade lagt tid på att lära känna familjen och deras situation samt att socialarbetarna fick föräldrarna att känna sig sedda. Det studerades också huruvida socialarbetarna var öppna och ärliga mot föräldrarna, både om varför de har blivit kontaktade av socialtjänsten samt vad som behövde åstadkommas för att ärendet skulle kunna avslutas. Även här uppgav majoriteten av föräldrarna att deras socialarbetare tydligt hade informerat om detta. Vidare beskrev majoriteten av föräldrarna sina relationer till socialarbetarna som positiva, men det framkom även att en del hade negativa

upplevelser. Trots de negativa upplevelserna kunde föräldrarna däremot fortfarande uppleva att socialarbetaren gjorde ett bra arbete.

Skyrpek, Idzelis och Pecora (2012) skildrade även upplevelserna av säkerhets- och riskbedömning inom Signs of Safety. Den största delen av föräldrarna uppgav att de varit med i en säkerhetsplanering samt att de hade upplevt ett bra samarbete i upprättandet av planeringen. Under säkerhetsplaneringen upplevde även majoriteten av föräldrarna att deras styrkor inom familjen hade identifierats och att dessa byggdes vidare på för att främja barnets säkerhet. Utifrån sättet som föräldrarna förklarade arbetet med säkerhets- och riskbedömning kunde det tydligt kopplas till principerna för Signs of Safety. Föräldrarna fick också redogöra för sina upplevelser kring arbetet utifrån deras nätverk, där samtliga föräldrar uppgav att deras socialarbetare hade hjälpt dem att identifiera ett säkert socialt nätverk som kunde stötta familjerna. Sammantaget ansåg en övervägande del av föräldrarna att deras upplevelse med socialtjänsten antingen förblev positiv under hela processen eller förbättrades över tid.

Även studien utförd av Baginsky et al. (2020) gav ett generellt positivt resultat, där resultatet visade att i de ärenden där socialarbetaren var mer säkra på att använda sig av Signs of Safety och därför använde sig av metoden mer frekvent i arbetet så påtalade även familjerna fler förbättringar i hemmet. Dessa familjer var också de som menade att de uppnådde mer än sin förväntade målsättning och var mer positivt inställda till att själva definiera sina mål.

4 Teoretiska perspektiv

För att analysera vårt material har vi valt att använda oss av Evetts teorier om organisations- och yrkesprofessionalism som diskuteras i Liljegren och Pardings artikel *Ändrad styrning av välfärdsprofessioner - exemplet evidensbaserad i socialt arbete* (2010). Vi har även valt att använda oss av Drury-Hudsons modell om fem professionella kunskapsformer som beskrivs i hennes artikel *A model of professional knowledge for social work practice* (1997).

4.1 Professionalism

Liljegren & Parding (2010) beskriver att handlingsutrymme kan vara en stor del av det sociala arbetet, vilket dels styrs av de professionella själva men även kan begränsas från organisationen genom införda regler och rutiner i arbetet. För att beskriva hur styrningen inom organisationer kan se ut används begreppen *yrkesprofessionalism* och *organisationsprofessionalism*. Dessa representerar de idealtypiska sätten av styrning för professionellt arbete.

4.1.1 Yrkesprofessionalism

Liljegren och Parding (2010) beskriver hur yrkesprofessionalismen skapas inom den professionella arbetsgruppen och inbegriper kollegial auktoritet. Den grundar sig i den professionella logiken där de professionellas auktoritet bygger på deras egen autonomi och bedömning. Den baseras även på kunskap, tillit från ledningen och professionell etik. Det är professionen som har tolkningsföreträde vid beslut som rör arbetet, både i utförandet och i uppföljningen. Via yrkesutövningen utvecklar de professionella praktisk kunskap i vad de kan och inte kan göra, och även vilka olika handlingssätt som är möjligt att använda sig av i arbetet.

Vidare beskriver Liljegren och Parding (ibid.) hur *ansvar* och *tillit* är två centrala begrepp inom yrkesprofessionalismen. För att den professionella ska kunna ta ansvar krävs det att det finns handlingsutrymme samt att den professionella har tillit att utföra sitt arbete, där tilliten grundar sig i högre utbildning samt kopplingen till yrket. Därigenom finns det ett förtroende från arbetsgivaren och klienterna gentemot den professionella. Det är den professionella etiken och de koder som har upprättats av de professionella själva som ligger till grund för styrningen av yrkesutövandet.

4.1.2 Organisationsprofessionalism

Organisationsprofessionalism grundar sig enligt Liljegren och Parding (2010) i den organisatoriska logiken. Organisationer som har ett byråkratiskt styrningsideal och bygger på en auktoritetsstruktur baserat på regler och standardiserade procedurer befinner sig inom organisationsprofessionalismens ramar. Organisationen styrs av

ledningen och ansvars- och beslutsbefogenheter är enligt hierarkisk ordning där cheferna är de slutgiltiga beslutsfattarna. Det är utifrån hierarkin som de professionellas handlingsutrymme formas.

Enligt Liljegren och Parding (2010) är målstyrning ett annat kännetecken för organisationsprofessionalism, och därför läggs det stor vikt på resultatöversyn och granskning av de anställdas prestationer. För att se till att uppsatta mål blir uppnådda finns det olika kvalitetssystem som används för att göra uppföljningar inom verksamheten. Inom det byråkratiska styrningssättet är det viktigt att det sker kontinuerlig tillsyn av verksamheten. Om inte målen har uppnåtts kontrolleras det var det finns brister i organisationen. I många verksamheter finns det därför standardiserade rutiner som de professionella ska ta hänsyn till, där de standardiserade rutinerna i sin tur kan leda till att de professionella kontrollerar sig själva. Sådana rutiner möjliggör för chefen att ha en mer distanserad form av kontroll. Kunskapssynen inom denna professionsform utgår från dokumenterad kunskap som främst grundar sig i den administrativa och organisatoriska strukturen. I en praktisk kontext kan detta innebära att ha den professionella genom en kunskap om vilken lagstiftning och vilka regler som gäller i olika typer av ärenden ges möjlighet att handla utifrån de regleringar som finns (ibid).

4.2 Professionell kunskap och kunskapsformer

Drury-Hudson (1997) beskriver sin teori om den professionella kunskapen och de fem olika typer av kunskapsformer som ingår. Dessa är teoretisk kunskap, empirisk kunskap, procedurkunskap, praktisk visdom och personlig kunskap. En professionell, skicklig och effektiv socialarbetare använder sig av samtliga kunskapsformer och gör sedan ett val vilket som är det bäst tillämpade tillvägagångssättet i situationen. Det beskrivs dock att socialarbetare förlitar sig mest på sin praktiska visdom, procedurkunskapen och de personliga värderingar som den professionella har för det sociala arbetets praktik.

Teoretisk kunskap är ett hjälpmedel inom professionen med syfte att förklara, beskriva, förutsäga och kontrollera företeelser och fenomen genom olika slags begrepp, teorier och referensramar. Det är omöjligt att uppfatta världen med ett helt öppet sinne utan att

förutfattade meningar och övertygelser påverkar människors handlingar och val, och därför behövs det en ram i form av teorier som hjälper till att ordna uppfattningar på ett förklarligt sätt. Vilken teoretisk ram den professionella väljer att applicera på en situation beror ofta på vad som visat sig vara effektivt i tidigare sammanhang (Drury-Hudson, 1997).

Med *empirisk kunskap* avses kunskap från forskning som kan hjälpa till att förutsäga och utvärdera resultat samt hjälpa den professionella att söka efter kunskap och legitimitet. Den empiriska kunskapen är ett ständigt växande och föränderligt område och därför är det viktigt att de professionella är pålästa om ny forskning och metoderna som de tillämpar i arbetet. Utövarna förväntas förklara varför de valt ett visst tillvägagångssätt och motivera varför det är fördelaktigt i sammanhanget (ibid.)

Personlig kunskap kan enligt Drury-Hudson (ibid.) delas upp i tre olika former: *intuition*, *kulturell kunskap* samt *sunt förnuft*. Intuition beskrivs som en medvetenhet som baseras på en insikt eller en känsla, som i vardagligt tal kan benämnas som magkänsla. Den kulturella kunskapen är människors kollektiva betydelser och erfarenheter som delas mellan människor. *Sunt förnuft* handlar om att ha förståelse för vardagliga problem samt ha en social kompetens för att kunna följa de riktlinjer som anses socialt acceptabla.

Praktisk visdom innebär att man som professionell förvärvat erfarenhet genom att ha arbetat med olika ärenden som handlar om liknande problem. Utifrån erfarenheten vet den professionella hur olika situationer ska hanteras eftersom personen besitter kunskap om hur det brukar fungera. Inom vissa verksamheter finns det professionella som har en speciell kompetens inom området, vilket andra kollegor kan dra nytta av. Det gäller däremot att vara medveten om att den praktiska visdomen kan vara kontextspecifik och därför är det viktigt att noga överväga kunskapen innan den appliceras i nya sammanhang (ibid.).

Procedurkunskapen innefattar de policys, lagstiftningar, organisatoriska regler och riktlinjer som styr en organisation. Dessa påverkar de professionellas handlingsutrymme

eftersom det skapar specifika ramar för hur det går att agera i olika situationer. I procedurkunskapen inräknas även politisk och ekonomisk kunskap samt etiska riktlinjer som finns för yrkesutövaren (Drury-Hudson, 1997).

5 Metod

5.1 Metodval - kvantitativ enkät

Vid valet av metod ansågs en kvantitativ ansats vara mest lämplig för att besvara våra frågeställningar. Enligt Barmark och Djurfeldt (2020) kan en kvantitativ ansats anses vara passande när studien syftar till att samla in en mängd datamaterial snarare än individuella upplevelser av ett fenomen. Syftet med vår studie var att undersöka socialsekreterares upplevelser av Signs of Safety inom socialtjänsten, vilket i sig innebär att undersöka individuella upplevelser. Däremot avser studien att undersöka socialsekreterarnas upplevelser i stort, och inte varje individs specifika upplevelser. Således ansågs en kvantitativ ansats vara mer lämplig för studien.

För att kunna möjliggöra ett brett urval ansågs det vara mest gynnsamt att genomföra undersökningen via webbenkät. Bryman (2018) menar att webbenkät är en fördelaktig metod för att på ett kostnads- och tidseffektivt sätt nå ut till många respondenter. Jämfört med semistrukturerade intervjuer kan det däremot vara en nackdel med webbenkäter då det inte ger möjlighet att hjälpa respondenterna under tiden samt att det inte kan ställas några uppföljningsfrågor eller samlas in mer information efterhand vilket är möjligt vid intervjuer. Eftersom det huvudsakliga syftet med studien var att samla in datamaterial ansågs webbenkät ändå vara det mest lämpliga metodvalet för vår studie.

För att skicka ut enkäten användes enkätverktyget *Sunet Survey* som kan användas för att skapa webbsurveys. För att möjliggöra att enkäten skulle kunna besvaras anonymt ansågs webbenkät vara lämpligare än att skicka ut enkäten till socialsekreterarna direkt via e-post, eftersom det annars hade blivit synligt vilka som besvarat enkäten eller inte. Med webbaserad enkät ges även möjligheten till att skapa automatiska filterfrågor,

vilket innebär frågor som enbart dyker upp om respondenterna svarar ett specifikt svar. På så sätt blir det svårare att av misstag råka hoppa över någon fråga (Bryman, 2018). Detta var en fördel då vi valde att ha med två filterfrågor i enkäten som enbart kunde besvaras om respondenterna valde ett specifikt svar (se avsnitt 5.3).

5.2 Urval

5.2.1 Snöbollsurval

Urvalet av respondenterna till enkäten valdes utifrån ett icke slumpmässigt urval, ett så kallat snöbollsurval, vilket innebär att vi tog kontakt med ett mindre antal relevanta personer och sedan utifrån dessa personer fick möjligheten att nå ut till ytterligare respondenter. Enligt Bryman (2018) kan ett problem vid snöbollsurval vara att det anses vara osannolikt att urvalet kommer vara representativt för populationen, då urvalet inte är slumpmässigt samt att det inte går att säkerställa hur populationen egentligen ser ut.

Eftersom vår undersökning riktar sig till begränsad population, det vill säga socialsekreterare inom socialtjänsten som arbetar med Signs of Safety, så hade ett sannolikhetsurval varit svårt att utgå ifrån då det inte finns någon lista över alla socialsekreterare som arbetar med metoden. Bryman (ibid.) menar att ett sannolikhetsurval bygger på att slumpmässigt välja ut personer i en population, där alla personer har samma möjlighet att bli en del av urvalet. Hade vår undersökning riktat sig till alla socialsekreterare i Sverige hade ett sannolikhetsurval kunnat vara möjligt, men eftersom vi vill undersöka specifikt de socialsekreterare som arbetar inom socialtjänsten och som arbetar med Signs of Safety blir populationen betydligt mer begränsad. Sannolikheten att alla de socialsekreterare vi slumpmässigt hade valt ut faktiskt skulle arbeta med Signs of Safety hade då varit låg, vilket skulle kunna leda till att enbart en liten del av de socialsekreterare som kontaktats är relevanta för studien.

En annan anledning till valet av snöbollsurval är att socialtjänster ofta har begränsad åtkomst till kontaktuppgifter utifrån säkerhetsskäl, vilket gör att det blir svårt att nå ut direkt till socialsekreterarna inom de olika socialtjänsterna. Därför ansågs det

fördelaktigt att först kontakta högre uppsatta chefer etc. där det finns offentlig tillgång till deras kontaktuppgifter och därigenom kunna få enkäten vidare utskickad till socialsekreterarna. För att nå ut till relevanta respondenter kontaktades därför olika chefer hos socialtjänster runt om i landet som uttalat använder sig av Signs of Safety, där vi sedan skickade ut ett informationsbrev med förfrågan om medverkan i studien till dessa chefer (se bilaga 1). De som svarade att de ville delta i undersökningen fick då utskickat en länk till enkäten som de sedan vidarebefordrade till de socialsekreterare som arbetar på deras socialtjänst.

I materialet från enkäterna framkom det att även andra professioner än just socialsekreterare också besvarade vår enkät, vilket kunde urskiljas i fritexterna om upplevda hinder samt övriga synpunkter. Där var det några respondenter som uppgav att de istället arbetade som familjehemsbehandlare, familjebehandlare eller chef (se bilaga 6 och 7). Eftersom vårt urval var endast socialsekreterare kan man diskutera kring huruvida detta har betydelse för resultatet. Alla respondenterna var däremot tvungna att besvara i enkäten hur länge de arbetat som socialsekreterare, och eftersom samtliga respondenter har besvarat den frågan kan det tolkas som alla respondenter arbetat som socialsekreterare tidigare även fast de inte arbetar som det i dagsläget. Utifrån vårt valda urval kunde vi inte helt och hållet påverka vilka individer enkäten skickades ut till, vilket därför kunde resultera i att personer med andra professioner än socialsekreterare inom socialtjänsten också fick vår enkät-länk skickad till sig. För att försöka motverka detta skapade vi därför en fråga om hur många år respondenterna arbetat som socialsekreterare, vilket medförde att respondenterna kunde bekräfta att de arbetar eller tidigare har arbetat som socialsekreterare.

5.2.2 Bortfall

Att använda sig av enkäter skulle kunna riskera en del bortfall. Enligt Barmark och Djurfeldt (2020) kan man skilja på två typer av bortfall: *externa* samt *interna* bortfall. De externa bortfallen innefattar när respondenter helt faller bort ur undersökningen genom att de antingen inte går att kontakta eller själva väljer att inte delta. De interna bortfallen består i sin tur av respondenter som inte besvarat samtliga frågor i enkäten och därför medför att det saknas information på någon enstaka variabel. Eftersom vi

främst tog kontakt med cheferna för de olika socialtjänsterna skulle det externa bortfallet kunna bli stort, då det blir chefens beslut om deltagande som påverkar om socialsekreterarna ska få möjlighet att besvara enkäten eller inte. Därför kan vi varken veta eller styra över hur stort det externa bortfallet är, då cheferna skulle kunna välja att de inte ska delta i undersökningen alls eller välja att enbart skicka ut till några av socialsekreterarna. Antalet respondenter beror således helt på hur cheferna för socialtjänsterna väljer att hantera vår förfrågan om deltagande. Enkäten skulle även kunna resultera i interna bortfall om respondenterna väljer att inte besvara alla frågor, men eftersom vi valde att göra en webbenkät kunde vi välja att de viktigaste frågorna var obligatoriska att besvara och därför reducera möjligheten för interna bortfall.

Barmark och Djurfeldt (2020) skildrar också vikten av att presentera sin studie väl för att motivera respondenterna att besvara enkäten. Genom att lyckas övertala respondenterna att enkäten är värd att besvara samt är av allmänintresse kan således bortfallet av respondenter minska. För att lyckas motivera respondenterna att besvara enkäten är det bra att försöka formulera syftet med studien på ett tydligt och konkret sätt samt att texten i enkäten är väl genomarbetad och korrekt. För att motivera respondenterna till att besvara vår enkät ansåg vi det därför viktigt att ha en tydlig och konkret inledning på enkäten samt att vårt syfte med studien var tydligt formulerad. Vi lade också vikt vid att inte skriva en för lång inledning så att respondenterna inte skulle få känslan av att det är ett för tidskrävande arbete att besvara enkäten. På så vis kunde vi eftersträva att reducera bortfallet utifrån enkätens presentation.

Vid konstruktionen av enkäten ansågs det viktigt att tänka på omfattningen och tidsåtgången för att besvara enkäten. Korta enkäter resulterar ofta i lägre bortfall än långa och omfattande enkäter. Det är inte enbart omfattningen på enkäten som påverkar bortfallet, men det benämns som en tydlig faktor (Bryman, 2018). För att minska risken för bortfall på grund av omfattningen fokuserade vi på att försöka hålla enkäten så kort som möjligt utan att reducera viktiga delar. Detta gjordes genom att konstruera frågorna på ett sätt så att svaren på enkäten kunde ge den information som önskades utan att för många frågor behövde ställas.

5.2.3 Antal utvalda kommuner

Vid urvalet av kommuner till studien valdes till en början att skicka ut förfrågan om deltagande till tolv kommuner som uttalat använder sig av Signs of Safety i sitt arbete. Efter utskicket kom vi till insikt att bortfallet kan bli stort om några socialtjänster inte vill delta och att vi då inte får tillräckligt med svar på enkäten. Därför valdes det att kontakta fler kommuner än de tolv ursprungliga för att ge oss ett bredare urval av respondenter. Sammanlagt skickades informationsbrev med förfrågan om deltagande ut till 48 olika kommuner i Sverige varav 13 kommuner valde att delta, nio svarade att de inte ville delta och där resterande besvarade inte vår förfrågan. Från de 13 kommuner som deltagit har sammanlagt 75 socialsekreterare besvarat enkäten. Innan enkäten skickades ut kom vi överens om att det kan anses vara ett rimligt mål att uppnå runt 50 svar på enkäten, vilket gör att 75 svar anses vara en bra mängd material.

5.3 Enkätens utformning och innehåll

Enkäten skapades i *Sunet Survey* vilket är ett enkätverktyg för webbaserade enkäter som används vid Lunds Universitet (Lunds Universitet, 2023). I början av enkätens konstruktion fanns det möjlighet att välja mellan olika teman för enkäten, där det redan befintliga LU-anpassade temat valdes. Enkäten bestod av elva frågor, två filterfrågor samt en ruta i slutet av enkäten med möjlighet till frivilliga synpunkter.

Enkäten inleddes med en informationstext där respondenterna fick möjlighet att läsa om studiens syfte, anonymitet, hantering av materialet samt kontaktuppgifter till oss och våran handledare. För att fortsätta behövde respondenterna även ge sitt samtycke till villkoren som nämndes i informationstexten samt till att delta i enkäten (se bilaga 2). Om respondenterna valde att inte samtycka till villkoren skickades de vidare till en sida där information gavs att de inte kunde besvara enkäten utan att ge samtycke. Om respondenterna samtyckte till villkoren skickades de istället vidare till första sidan med bakgrundsfrågor.

Första sidan bestod av bakgrundsfrågor (Q1-Q6) som var gällande kön, ålder, högsta avslutade utbildning, om respondenterna har en socionomexamen, hur länge de arbetat

som socialsekreterare inom socialtjänsten samt om de arbetar med Signs of Safety (se bilaga 3). Frågorna Q1-Q6 var obligatoriska eftersom de utgjorde våra bakgrundsvariabler för undersökningen och därför ansågs viktiga att få besvarade. Tillhörande Q4 om socionomexamen och Q6 om Signs of Safety fanns även två möjliga filterfrågor beroende på vad respondenterna svarade. Om respondenterna svarade ja på fråga Q4 visade sig även en fråga om hur länge sedan de tog sin examen. Om respondenterna svarade ja på fråga Q6 visade sig även en fråga om hur länge de arbetat med metoden. Skulle respondenterna svara nej på någon av frågorna Q4 och Q6 skulle filterfrågorna inte visa sig.

Den andra sidan av enkäten innehöll fyra frågor (Q7-Q10) som handlade om Signs of Safety (se bilaga 4). Frågorna Q7 och Q8 innehöll olika påstående kring Signs of Safety där respondenten skulle markera de alternativ som stämmer bäst överens med deras uppfattning. Respondenterna kunde bara välja ett alternativ för vardera påstående. Alternativen som fanns för varje påstående var "instämmer helt", "instämmer i hög grad", "instämmer delvis", "instämmer i låg grad", "instämmer inte alls" samt "vet ej". Fråga Q9 bestod av åtta olika alternativ av möjliga hinder gentemot användningen av Signs of Safety, där flera alternativ kunde markeras samtidigt ifall respondenterna upplevt fler än ett hinder. Frågan innehöll även en ruta längst ner med möjlighet att nämna något övrigt upplevt hinder som inte nämndes bland alternativen. Fråga Q10 syftade till att respondenterna skulle svara på vilka av Signs of Safetys olika verktyg de använder eller har använt sig av i arbetet och i vilken omfattning. Frågan innehöll tio olika verktyg där respondenterna kunde markera olika alternativ utifrån vad som bäst stämmer överens med deras uppfattning om i vilken omfattning de använder verktygen. Alternativen som fanns för varje verktyg var "använder i varje ärende", "använder i de flesta ärenden", "använder i enstaka ärenden", "använder aldrig i ärenden" samt "vet ej". Frågan innehöll även en ruta längst ner med möjlighet att nämna om något övrigt verktyg använts än de som nämndes.

På sista sidan av enkäten fanns en fråga bestående av en textruta (Q11) med möjlighet för övriga synpunkter (se bilaga 5). Textrutan syftade till att respondenterna frivilligt fick valet att skriva ner övriga synpunkter eller information som de ville framföra.

Därefter kunde respondenterna välja att skicka in enkäten, varpå de skickades vidare till en sista sida där de tackades för att de medverkat.

5.4 Analys av datamaterialet

För att analysera vårt datamaterial användes det digitala statistikprogrammet SPSS, vilket är ett program som används för statistiska analyser. Programmet erbjuder en varierad uppsättning av funktioner som möjliggör effektiva sätt att behandla datamaterial på (IBM, u.å.). SPSS är en av de programvaror som Lunds Universitet erbjuder kostnadsfri tillgång till för studenter, vilket tillsammans med att vi fått föreläsningar om hur programmet fungerar gjorde att SPSS ansågs vara ett lämpligt program för oss att använda för vår studie.

Analysen av datamaterialet utgår både från univariata och bivariata analyser. En univariat analys analyserar en variabel åt gången genom att titta på hur fördelningen ser ut för variabeln. Om syftet med studien är att studera samband mellan flera variabler än en är en univariat analys ofta ett förberedande steg innan man analyserar sambanden (Barmark & Djurfeldt, 2020). I studien analyserades datamaterialet först utifrån univariata analyser, där det togs fram frekvenstabeller för alla variabler. Frekvenstabellerna innehöll frekvens, procent, giltig procent samt bortfall. Utifrån frekvenstabellerna kunde alla variabelers fördelningar och frekvenser redovisas för att få en tydligare bild över resultatet.

En bivariat analys undersöker sambandet mellan två variabler och det finns olika bivariata analysformer att utgå ifrån beroende på vilka variabler som ska undersökas. En medelvärdesanalys beskrivs vara en lämplig analysform när sambandet mellan en kvalitativ och en kvantitativ variabel ska analyseras. Detta innebär att medelvärdet för den kvantitativa variabeln räknas ut för varje kategori på den kvalitativa variabeln (Barmark & Djurfeldt, 2020). I studien användes medelvärdesanalyser för att undersöka vilka samband och faktorer som påverkar användandet av Signs of Safety. På så sätt kunde vi ta reda på olika medelvärden för olika grupper och jämföra dessa utifrån vald faktor.

För att ta reda på hur starkt sambandet är för två variabler är det relevant att testa om sambandet är signifikant eller inte. Ett signifikanstest av ett samband motsvarar beräkningen av statistisk felmarginal, där p-värdet (sannolikhetsvärdet) studeras för sambandet. P-värdet går mellan 0 och 1 och motsvarar signifikansnivån i procent. För att uppnå statistisk signifikans utgår man ofta ifrån att p-värdet ska vara <0.05 , vilket motsvarar en signifikansnivå på 95%. Ett p-värde på 0.05 innebär således att man kan vara minst 95% säker på att ett samband finns i populationen. Det är dock viktigt att ha i åtanke att signifikansen för ett visst samband är helt beroende på hur stort stickprovet är. Vid ett litet stickprov, exempelvis under 150 personer, måste sambanden vara väldigt starka för att bli signifikanta vilket gör att en signifikansnivå på 90% skulle kunna anses vara mer lämplig (Barmark & Djurfeldt, 2020). Eftersom vår studie utgår från 75 respondenter kan det anses vara ett litet stickprov av en population, vilket gör att det blir svårare att uppnå en signifikans med ett p-värde på <0.05 . Därför ansågs signifikansen av sambanden inte som något grundläggande för att vårt resultat skulle anses vara tillförlitligt.

5.5 Validitet & reliabilitet

5.5.1 Validitet

Bryman (2018) beskriver hur det finns olika typer av validitet att skilja mellan, däribland *mättningsvaliditet* och *extern validitet*. Mättningsvaliditet syftar till huruvida ett mått för ett begrepp i själva verket mäter begreppet som avses. Det handlar om huruvida ett mått för ett begrepp faktiskt speglar det som begreppet innebär. I denna studien var syftet att undersöka socialsekreterares upplevelser om användningen av Signs of Safety, och för att undersöka det ställdes flera frågor i enkäten om hur respondenterna själva upplever vissa situationer. Barmark och Djurfeldt (2020) menar att det alltid kommer att finnas ett glapp mellan det teoretiska begreppet som studeras och dess empiriska motsvarighet. För att reducera det glappet och inte komma för långt ifrån det som verkligen studeras var det viktigt att konstruera frågorna på ett sätt som tydliggör vad som verkligen efterfrågas, så att respondenterna förstår frågan på ett

korrekt sätt. Genom att konkretisera och förklara de begrepp som studeras minskar det risken för att respondenterna förstår frågan eller begreppet inkorrekt, vilket medför en större validitet för det som studeras samt även bidrar till större reliabilitet.

Extern validitet syftar till huruvida undersökningens resultat kan generaliseras och överföras till andra populationer, det vill säga om resultatet även kan förväntas stämma hos andra relevanta respondenter (Bryman, 2018). I denna studien bestod vårt urval av socialsekreterare inom socialtjänsten som arbetar med Signs of Safety, vilket innebär att respondenterna tillhör en begränsad population. Om studiens syfte skulle vara annorlunda och urvalet skulle bestå av en mer omfattande population, skulle det vara svårare att avgöra hur pass stor validiteten är för det som mäts då respondenterna inte nödvändigtvis behöver vara förenade med begreppet som mäts. Eftersom urvalet bestod av socialsekreterare inom socialtjänsten som arbetar med just Signs of Safety, skulle resultatet av studien även kunna överensstämja med upplevelser från andra socialsekreterare som arbetar med Signs of Safety. Dels eftersom undersökningen riktar sig till en så pass begränsad population, och dels eftersom respondenterna tillhör olika socialtjänster runt om i Sverige och därför medför en bredd i urvalet samt att socialsekreterarna inte nödvändigtvis är beroende av varandra.

5.5.2 Reliabilitet

Reliabiliteten innefattar hur pass tillförlitlig undersökningen är och huruvida undersökningens resultat kan antas bli detsamma om undersökningen skulle genomföras på nytt (Bryman, 2018).

Brister i en undersöknings reliabilitet kan ofta bero på att frågor eller svarsalternativ är formulerade otydliga eller svåra att besvara. Om respondenten inte förstår en fråga eller inte riktigt kan skilja mellan två svarsalternativ medför det att respondentens svar på frågan kan bli mer eller mindre slumpmässig. Ju fler möjligheter det finns för respondenterna att ge slumpmässiga svar, desto lägre blir reliabiliteten för undersökningen (Barmark och Djurfeldt, 2020). För att motverka risken för slumpmässiga svar utformades enkätens frågor med slutna svarsalternativ, vilket innebär

att det finns färdiga svarsalternativ att välja mellan. Frågorna utformades även så att det endast gick att välja ett svarsalternativ per påstående/fråga, på så sätt minskade risken för att respondenten skulle välja flera svarsalternativ samtidigt. För att respondenter inte skulle välja ett slumpmässigt svarsalternativ om de inte förstod frågan eller visste vad de skulle svara fanns svarsalternativet "vet ej" tillgängligt i samtliga frågor.

Reliabiliteten skulle även kunna påverkas negativt om respondenterna upplever enkäten som lång och tidskrävande att besvara. Likt tidigare nämnt om Brymans (2018) resonemang kring korta enkäter, så menar Barmark och Djurfeldt (2020) att långa och tidskrävande enkäter ökar risken för att respondenten istället väljer att antingen inte besvara enkäten överhuvudtaget eller att respondenten tröttnar efter ett tag och besvarar enkäten utan att riktigt tänka efter. För att motverka risken för detta kan det vara viktigt att göra en realistisk uppfattning av tidsåtgången och benämna det i informationstexten i början av enkäten. Vi valde därför att nämna ungefärlig tidsåtgång redan i informationstexten för enkäten (se bilaga 2). På så sätt gav vi respondenten vetskap om enkätens ungefärliga omfattning samt gav respondenten möjlighet att kunna välja ett eventuellt bättre tillfälle senare att besvara enkäten fullt ut.

5.6 Etik

Vid konstruktionen av enkäten lades det mycket fokus på att kunna skapa en etiskt försvarbar enkät där respondenternas integritet kunde skyddas. Eftersom respondenterna var anonyma kunde flera etiska överväganden bortses ifrån, men det fanns ändå några etiska förhållningssätt att ta hänsyn till. Exempelvis lades det vikt vid att skapa frågor med svarsalternativ som "vet ej", "annat" eller "vill ej uppge" för att inte respondenterna skulle tvingas besvara något de själva inte ville. På så sätt kunde frågorna vara obligatoriska att besvara för respondenterna utan att de behövde uppge något de inte önskade uppge.

Det anses finnas flera etiska principer att förhålla sig till vid forskning, däribland *informationskravet* som innebär att forskaren ska informera berörda personer om undersökningens syfte, frivilligt deltagande och rätten till att hoppa av om så önskas (Bryman, 2018). Detta har genomförts i studien genom att respondenterna fått ta del av

informationstexten i inledningen av enkäten där det framkommer att det är frivilligt att delta samt att de när som helst kan välja att avbryta (se bilaga 2).

En annan etisk princip är *samtyckeskravet* som innefattar att undersökningens deltagare själva ska ha rätt att bestämma över sin medverkan (Bryman, 2018). Även denna princip har uppnåtts i vår studie då det krävdes att respondenterna gav sitt samtycke till våra villkor för att kunna besvara enkäten. Respondenterna fick även information att de kunde dra tillbaka samtycket när som helst under enkäten (se bilaga 2).

Bryman (2018) skildrar även *nyttjandekravet* som innebär att alla uppgifter om personer som samlas in för undersökningen endast får användas för forskningens ändamål. I enkätens informationstext gavs information om att respondenternas svar hanteras med försiktighet och enbart kommer användas i samband med vår studie. Det gavs även information om att materialet kommer att förstöras efter undersökningen (se bilaga 2).

5.7 Arbetsfördelning

Vi har under vårt uppsatsarbete arbetat både tillsammans och på varsitt håll, vilket har varierat beroende på vad som ansågs vara passande för tillfället. De gånger vi har suttit på olika håll har detta skett med digitalt videosamtal över Zoom så att vi hela tiden gavs möjligheten att tillsammans diskutera de olika delarna vi arbetade med.

Korrekturläsningen av arbetet har vi gjort tillsammans för att båda ska ha lika bra koll på de olika delarna av uppsatsen. Litteraturen som använts har vi båda läst de utvalda delar som vi valt att ha med i vår uppsats. Båda har haft tillgång till Sunet Survey där enkäterna konstruerades och därför kunde vi arbeta med den delen tillsammans. I programmet SPSS går det däremot inte att arbeta från två datorer i samma arbetsdokument, vilket innebar att det endast gick att arbeta i SPSS från en dator. Vi var därför tvungna att dela upp det arbetet, men har under hela tiden haft kontakt med varandra så båda två kunnat vara delaktiga.

6 Resultat & analys

I detta avsnitt kommer vi att beskriva och sammanfatta våra resultat. Resultatet innefattar en presentation av studiens respondenter, upplevelserna av metodens användning, arbetsplatsens påverkan för användningen, upplevda hinder med metoden, användningen av Signs of Safetys olika verktyg samt en presentation av de samband och faktorer som identifierats påverka användningen. Sammanlagt var det 75 respondenter som besvarade enkäten.

6.1 Respondenterna

Tabell 6.1.1

Bakgrundsvariabler				
		Frekvens	Procent	Giltig procent
Kön	Kvinnor	68	90.7	90.7
	Män	6	8.0	8.0
	Vill ej uppge	1	1.3	1.3
	Total	75	100.0	100.0
Ålder	20 - 29 år	13	17.3	17.3
	30 - 39 år	32	42.7	42.7
	40 - 49 år	11	14.7	14.7
	50 - 59 år	15	20.0	20.0
	60 + år	4	5.3	5.3
	Total	75	100.0	100.0
Högsta avslutade utbildning	Grundskola eller motsvarande utbildning	0	0.0	0.0
	Gymnasieskola eller motsvarande utbildning	1	1.3	1.3
	Universitets- eller högskoleutbildning	74	98.7	98.7
	Total	75	100.0	100.0
Har en socionomexamen	Ja	66	88.0	88.0
	Nej	9	12.0	12.0
	Pågående studerande	0	0.0	0.0
	Total	75	100.0	100.0
Filterfråga Årtal då socionomexamen togs	1994 - 1999	6	8.0	9.2
	2000 - 2004	4	5.3	6.2
	2005 - 2009	9	12.0	13.8
	2010 - 2014	13	17.3	20.0
	2015 - 2019	17	22.7	26.2
	2020 - 2023	16	21.3	24.6

	Total	65	86.7	100.0
	Saknas	10	13.3	
Antal arbetade år som socialsekreterare	0 - 3 år	20	26.7	26.7
	4 - 8 år	20	26.7	26.7
	9 - 13 år	21	28.0	28.0
	14 - 18 år	5	6.7	6.7
	19 - 23 år	6	8.0	8.0
	24 - 28 år	3	4.0	4.0
	Total	75	100.0	100.0
Arbetar med Signs of Safety	Ja	75	100.0	100.0
	Nej	0	0.0	0.0
	Total	75	100.0	100.0
Filterfråga Antal arbetade år med Signs of Safety	0 - 3 år	42	56.0	56.0
	4 - 8 år	26	34.7	34.7
	9 - 13 år	6	8.0	8.0
	14 - 18 år	1	1.3	1.3
	Total	75	100.0	100.0

Av respondenterna var det överlägset fler kvinnor än män som besvarade enkäten. I åldersgrupperna går det att urskilja att majoriteten av de som besvarade enkäten var mellan 30 och 39 år, och där minoriteten tillhörde åldersgruppen 60 + år. Den högsta avslutade utbildningen var främst universitets- eller högskoleutbildning, där de flesta hade en socionomexamen. Det var vanligast att socialsekreterarna tog sin socionomexamen mellan år 2015 och 2019, tätt följt av gruppen för åren mellan 2020 och 2023. Det var minst antal respondenter som tog sin socionomexamen mellan år 2000 och 2004. Största andel av respondenterna hade arbetat som socialsekreterare i 9 till 13 år och minsta andelen hade arbetat i 24 till 28 år. Samtliga respondenter instämde att de arbetar med Signs of Safety i sitt arbete där de allra flesta hade arbetat med metoden i 0 till 3 år och minst antal hade arbetat med metoden 14 till 18 år. Variablerna i denna tabell utgör våra bakgrundsvariabler. Dessa variabler kommer sedan att ligga till grund för att besvara frågeställningen kring vilka faktorer som kan identifieras påverka användningen och upplevelsen av Signs of Safety.

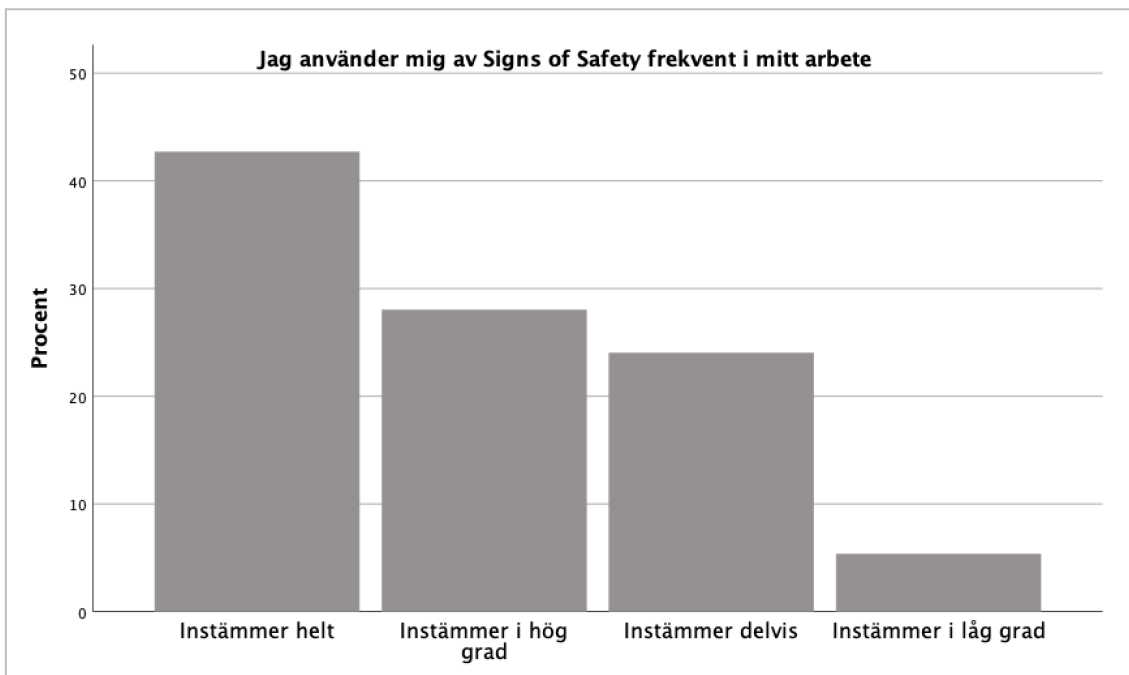
6.2 Socialsekreterarnas upplevelser av användningen

Tabell 6.2.1

Socialsekreterarnas upplevelser från användningen av Signs of Safety									
		Instämmer helt	Instämmer i hög grad	Instämmer delvis	Instämmer i låg grad	Instämmer inte alls	Vet ej	Total	Saknas
Jag använder mig av Signs of Safety frekvent i mitt arbete	Frekvens	32	21	18	4	0	0	75	0
	Procent	42.7	28.0	24.0	5.3	0.0	0.0	100.0	0.0
	Giltig procent	42.7	28.0	24.0	5.3	0.0	0.0	100.0	
Signs of Safety underlättar mitt arbete	Frekvens	26	26	19	1	0	1	73	2
	Procent	34.7	34.7	25.3	1.3	0.0	1.3	97.3	2.7
	Giltig procent	35.6	35.6	26.0	1.4	0.0	1.4	100.0	
Jag har kunskapen att använda mig av Signs of Safety i mitt arbete	Frekvens	23	31	18	1	0	0	73	2
	Procent	30.7	41.3	24.0	1.3	0.0	0.0	97.3	2.7
	Giltig procent	31.5	42.5	24.7	1.4	0.0	0.0	100.0	
Jag upplever att jag får kollegialt stöd för att använda mig av Signs of Safety i mitt arbete.	Frekvens	31	31	9	2	0	0	73	2
	Procent	41.3	41.3	12.0	2.7	0.0	0.0	97.3	2.7
	Giltig procent	42.5	42.5	12.3	2.7	0.0	0.0	100.0	

Vi ville först och främst kolla på hur frekvent socialsekreterarna använder sig av metoden. Det går att urskilja att alla socialsekreterare använder sig av Signs of Safety i sitt arbete, dock vissa mer frekvent än andra. Sett utifrån våra frågeställningar om hinder och möjligheter för användningen samt hur socialsekreterarna använder sig av metoden så visar resultatet att kollegorna och socialsekreterarens kunskap inte är något hinder för att använda sig av Signs of Safety i arbetet utan snarare en möjlighet. Övervägande del av respondenterna har besvarat att användningen av Signs of Safety underlättar deras arbete.

Stapeldiagram 6.2.2

För att tydliggöra frekvensen av metodens användning redovisas resultatet för påståendet “Jag använder mig av Signs of Safety frekvent i mitt arbete” i ett stapeldiagram, där det blir tydligt att övervägande del respondenter uppgett att de instämmer helt eller instämmer i hög grad att de använder sig frekvent av Signs of Safety i arbetet.

6.3 Arbetsplatsens påverkan för användningen

Tabell 6.3.1

Arbetsplatsens påverkan på användningen av Signs of Safety									
		Instämmer helt	Instämmer i hög grad	Instämmer delvis	Instämmer i låg grad	Instämmer inte alls	Vet ej	Total	Saknas
Min arbetsplats ger mig möjlighet att använda mig av Signs of Safety i mitt arbete	Frekvens	43	23	8	1	0	0	75	0
	Procent	57.3	30.7	10.7	1.3	0.0	0.0	100.0	0.0
	Giltig procent	57.3	30.7	10.7	1.3	0.0	0.0	100.0	
Min arbetsplats uppmuntrar mig till	Frekvens	58	15	0	0	0	0	73	2

att använda mig av Signs of Safety i mitt arbete	Procent	77.3	20.0	0.0	0.0	0.0	0.0	97.3	2.7
	Giltig procent	79.5	20.5	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	
Min arbetsplats ställer krav på att jag ska använda mig av Signs of safety i mitt arbete	Frekvens	31	28	13	2	0	0	74	1
	Procent	41.3	37.3	17.3	2.7	0.0	0.0	98.7	1.3
	Giltig procent	41.9	37.8	17.6	2.7	0.0	0.0	100.0	
Min arbetsplats ger mig tid till att använda mig av Signs of Safety i mitt arbete	Frekvens	21	23	22	7	0	0	73	2
	Procent	28.0	30.7	29.3	9.3	0.0	0.0	97.3	2.7
	Giltig procent	28.8	31.5	30.1	9.6	0.0	0.0	100.0	

Vi ville även undersöka arbetsplatsens inverkan på användningen av Signs of Safety med syfte att besvara frågeställningen gällande hinder och möjligheter för socialsekreterarna att använda sig av metoden. Utifrån påståendena **arbetsplatsen ger möjlighet** samt **arbetsplatsen uppmuntrar** kan det urskiljas att merparten instämmer till påståendena, vilket kan ses som möjligheter för användningen. Utifrån att **arbetsplatsen ställer krav** instämde de flesta socialsekreterarna helt eller i hög grad, vilket i sin tur kan påverka upplevelsen av användningen sett utifrån frågeställningen angående hur användningen av Signs of Safety upplevs. Att **arbetsplatsen ger tid** var det lite blandade uppfattningar kring, där tidsbristen uppgetts vara ett återkommande hinder för användningen av Signs of Safety vilket bekräftas vid presentationen av upplevda hinder nedan.

6.4 Socialsekreterares upplevda hinder

Tabell 6.4.1

Upplevda hinder med Signs of Safety					
		Ja	Nej	Total	Saknas
Tidsbrist	Frekvens	38	32	70	5
	Procent	50.7	42.7	93.3	6.7
	Giltig procent	54.3	45.7	100.0	
Kunskapsbrist	Frekvens	21	49	70	5
	Procent	28.0	65.3	93.3	6.7
	Giltig procent	30.0	70.0	100.0	

Resursbrist	Frekvens	20	50	70	5
	Procent	26.7	66.7	93.3	6.7
	Giltig procent	28.6	71.4	100.0	
Icke fungerande samarbete med kollegor	Frekvens	4	66	70	5
	Procent	5.3	88.0	93.3	6.7
	Giltig procent	5.7	94.3	100.0	
Anpassning utifrån klienterna	Frekvens	19	51	70	5
	Procent	25.3	68.0	93.3	6.7
	Giltig procent	27.1	72.9	100.0	
Inte applicerbart i arbetet	Frekvens	11	59	70	5
	Procent	14.7	78.7	93.3	6.7
	Giltig procent	15.7	84.3	100.0	
Andra metoder fungerar bättre	Frekvens	7	63	70	5
	Procent	9.3	84.0	93.3	6.7
	Giltig procent	10.0	90.0	100.0	
Jag upplever inga hinder	Frekvens	14	56	70	5
	Procent	18.7	74.7	93.3	6.7
	Giltig procent	20.0	80.0	100.0	

Sett utifrån frågeställningen gällande vilka hinder och möjligheter som socialsekreterarna upplever med metoden går det att utläsa från resultatet att majoriteten upplever tidsbristen som det främsta hindret för användningen av Signs of Safety. En del av respondenterna uppgav också kunskapsbrist, resursbrist och anpassning utifrån klienterna som upplevda hinder för användningen. De hinder som upplevdes av minst antal respondenter var ett icke fungerande samarbete med kollegor, vilket kan bekräfta det höga kollegiala stödet som upplevs (se tabell 6.3.1).

I frågan om hinder i arbetet så gavs det möjlighet att skriva i fritext om andra hinder upplevts än de som listades i enkäten (för hel redovisning av textsvaren, se bilaga 6). Svaren är spridda åt flera olika håll, men det går att identifiera vissa likheter som socialsekreterarna beskriver. Bland annat att användningen av Signs of Safety kunde bli problematiskt i kombination med arbetet utifrån BBIC. Det nämns även en osäkerhet utifrån otillräcklig kunskap om Signs of Safety, där socialsekreterarna efterfrågar exempelvis konkreta och praktiska exempel men även ett mer utvecklat internt metodstöd. Respondenterna uppger även hinder i form av att uppdraget de har i sin

yrkesroll kan medföra svårigheter utifrån användningen eftersom det kan vara beroende på målgrupp och arbetsuppgifter. Ett annat gemensamt beskrivet hinder är kopplat till klienterna samt att Signs of Safety inte är en tillräckligt täckande metod att använda sig av i arbetet.

6.5 Socialsekreterarnas användning av verktygen

Tabell 6.5.1

Användningen av de olika verktygen för Signs of Safety								
		Använder i varje ärende	Använder i de flesta ärenden	Använder i enstaka ärenden	Använder aldrig i ärenden	Vet ej	Total	Saknas
Mappning / kartläggning Medelvärde: 1.91	Frekvens	24	37	12	1	1	75	0
	Procent	32.0	49.3	16.0	1.3	1.3	100.0	0.0
	Giltig procent	32.0	48.3	16.9	1.3	1.3	100.0	
Mina tre hus Medelvärde: 2.47	Frekvens	6	32	29	4	1	72	3
	Procent	8.0	42.7	38.7	5.3	1.3	96.0	4.0
	Giltig procent	8.3	44.4	40.3	5.6	1.4	100.0	
Trollkarlen och fen Medelvärde: 3.96	Frekvens	0	3	11	40	14	68	7
	Procent	0.0	4.0	14.7	53.3	18,7	90.7	9,3
	Giltig procent	0.0	4.4	16.2	58.8	20.6	100.0	
Ord / bildberättelse Medelvärde: 2.94	Frekvens	7	10	36	16	2	71	4
	Procent	9.3	13.3	48.0	21.3	2.7	94.7	5.3
	Giltig procent	9.9	14.1	50.7	22.5	2.8	100.0	
Barnskala Medelvärde: 3.21	Frekvens	2	16	25	19	8	70	5
	Procent	2.7	21.3	33.3	25.3	10.7	93.3	6.7
	Giltig procent	2.9	22.9	35.7	27.1	11.4	100.0	
Trygga hemmet Medelvärde: 3.41	Frekvens	0	6	35	23	6	70	5
	Procent	0.0	8.0	46.7	30.7	8.0	93.3	6.7
	Giltig procent	0.0	8.6	50.0	32.9	8.6	100.0	
Trygga cirklar Medelvärde: 3.51	Frekvens	0	9	22	29	7	67	8
	Procent	0.0	12.0	29.3	38.7	9.3	89.3	10.7
	Giltig procent	0.0	13.4	32.8	43.3	10.4	100.0	
Genogram / nätverkskarta Medelvärde: 1.78	Frekvens	32	28	13	0	1	74	1
	Procent	42.7	37.3	17.3	0.0	1.3	98.7	1.3
	Giltig procent	43.2	37.8	17.6	0.0	1.4	100.0	
Säkerhetsplanering / riskbedömning Medelvärde: 2.68	Frekvens	10	18	36	6	4	74	1
	Procent	13.3	24.0	48.0	8.0	5.3	98.7	1.3
	Giltig procent	13.5	24.3	48.6	8.1	5.4	100.0	

Utforskande frågor Medelvärde: 1.38	Frekvens	48	18	0	0	2	68	7
	Procent	64.0	24.0	0.0	0.0	2.7	90.7	9.3
	Giltig procent	70.6	26.5	0.0	0.0	2.9	100.0	

Vi valde att inkludera en fråga om Signs of Safetys verktyg i studien för att utifrån frekvensen av verktygen kunna få en bild av omfattningen på socialsekreterarnas användning av Signs of Safety i utredningsarbetet. Resultatet visade att socialsekreterarna använder sig mest frekvent av utforskande frågor i arbetet. Andra väl använda verktyg var genogram/nätverkskarta och mappning/kartläggning. Det verktyget som uppgavs användes minst var trollkarlen och fen, där de flesta socialsekreterarna uppgav att de inte använde sig av verktyget alls. Trygga cirklar uppgavs inte heller användas som ett frekvent verktyg.

Medelvärde för respektive verktyg räknades också ut för att få en tydligare överblick för i vilken omfattning verktygen används, där medelvärdet utgår ifrån svarsalternativen:

1. Använder i alla ärenden
2. Använder i de flesta ärenden
3. Använder i enstaka ärenden
4. Använder aldrig i ärenden

Medelvärdet 1.0 skulle således motsvara att samtliga respondenter använder sig av verktyget i varje ärende medan medelvärdet 5.0 skulle motsvara att samtliga respondenter aldrig använder sig av verktyget i ärenden. Det går att urskilja att utforskande frågor har det lägsta medelvärdet på 1.38 och att verktyget trollkarlen och fen har det högsta medelvärdet på 3.96, vilket är en stor skillnad i frekvensen för användningen av verktygen.

Tabell 6.5.2

Sammanlagt för alla verktyg		
Använder i varje ärende	Frekvens	129
	Procent	18.2
Använder i de flesta ärenden	Frekvens	177
	Procent	25.0

Använder i enstaka ärenden	Frekvens	219
	Procent	30,9
Använder aldrig i ärenden	Frekvens	138
	Procent	19.5
Vet ej	Frekvens	46
	Procent	6.5

För att tydliggöra hur den generella användningen av verktygen ser ut presenterar vi i en tabell hur resultatet såg ut utifrån alla verktygs sammanslagna frekvenser. Från tabellen går det att urskilja att svarsalternativet “använder i enstaka ärenden” sammanlagt hade högst frekvens. Syftet med att presentera den sammanslagna frekvensen av verktygen är för att kunna visualisera mer tydligt hur ofta socialsekreterarna sammantaget använder något av Signs of Safetys verktyg i arbetet.

Tabell 6.5.3

Andra nämnda verktyg för Signs of Safety		
	Frekvens	Procent
Skalfrågor	5	6.7
Uppskattande intervju	4	5.3
Skadematrix	4	5.3
Signs of Safetys modell för ärendehantering	2	2.7
Nätverksmöten	2	2.7
Undantagsfrågor	1	1.3
Immediate story	1	1.3

Som vi tidigare beskrivit i avsnittet för bakgrund har vi inte kunnat identifiera någon ursprunglig beskrivning om Signs of Safetys verktyg från grundarna Edwards och Turnell. Däremot har verktygen beskrivits av både professionella som arbetar med att driva Signs of Safety framåt och av yrkesverksamma som arbetar med metoden. På grund av otydligheten så valde vi därför att möjliggöra för socialsekreterarna att skriva i

fritext ifall de använde sig av andra verktyg än de som nämndes i enkätfrågan samt minska bortfall utifrån att socialsekreterarna skulle benämna verktygen annorlunda. Av de socialsekreterare som skrev i fritext uppgav majoriteten att skalfrågor var det verktyg som de använde sig mest av utöver de andra verktygen som listades.

6. 6 Övriga synpunkter

Av de 75 enkätsvaren fick vi in 23 svar på frågan om det fanns övriga synpunkter där det gick att skriva i fritext (se bilaga 7). Svaren var blandade och innehöll både positiva och negativa synpunkter. Några uppgav att deras möjligheter att använda sig av metoden är begränsade på grund av sin yrkesroll samt utifrån de klienter som de arbetar med. Flera socialsekreterare beskrev även att det är ett väldigt bra förhållningssätt att utgå ifrån i arbetet där många olika delar av arbetet underlättas av Signs of Safety. Flertalet påpekar att metoden verkligen hjälper till att engagera barnen och få fram deras egna berättelser. Det finns även en del som beskriver att metoden är väldigt tidskrävande och att det tar tid att implementera metoden på arbetsplatsen. Överlag uttrycker sig fler socialsekreterare positivt angående metoden än negativt. En del uppger även konstruktiv kritik för att kunna få metoden till att växa och bli något ännu bättre i framtiden.

6.7 Faktorer som påverkar användningen

För att undersöka vilka faktorer som påverkar användningen av Signs of Safety har vi genom bivariata analyser jämfört medelvärden för olika samband. Medelvärdena i samtliga analyser för sambanden utgår från svarsalternativen:

1. Instämmer helt
2. Instämmer i hög grad
3. Instämmer delvis
4. Instämmer i låg grad
5. Instämmer inte alls

Medelvärdet 1.0 skulle således motsvara att samtliga respondenter för den kategorin har besvarat “instämmer helt” på påståendet, och där medelvärdet 5.0 skulle motsvarat att samtliga besvarat “instämmer inte alls”.

6.7.1 Samband mellan ålder och frekvens av användningen

Tabell 6.7.1.1

<i>Jag använder mig av Signs of Safety frekvent i mitt arbete</i>				
		Frekvens	Medelvärde	Statistisk signifikans
Åldersgrupper	20 - 29 år	13	1.62	
	30 - 39 år	32	1.84	
	40 - 49 år	11	2.09	
	50 - 59 år	15	2.13	
	60 + år	4	2.25	
	Total	75	1.92	0.011

Utifrån en medelvärdesanalys av sambandet mellan åldersgrupper och frekvensen av metodens användning går det att urskilja ett stigande resultat för medelvärdet, vilket visar att ju äldre åldersgrupp desto mindre är användningen av metoden. De som tillhör de yngsta åldersgrupperna använder sig således mer frekvent av Signs of Safety än vad de äldsta åldersgrupperna gör. Signifikansen för sambandet hade ett p-värde på 0.011, vilket innebär att sambandet kan anses vara starkt.

6.7.2 Samband mellan arbetade år med metoden och metodens underlättande av arbetet

Tabell 6.7.2.1

<i>Signs of Safety underlättar mitt arbete</i>				
		Frekvens	Medelvärde	Statistisk signifikans
Arbetade år med Signs of Safety	0-3	41	2.27	
	4-8	25	1.68	
	9-13	6	1.17	
	14-18	1	3.00	
	Total	73	1.99	0.039

Det kunde även identifieras ett samband mellan antalet arbetade år med Signs of Safety och i vilken omfattning metoden underlättar arbetet. I en medelvärdesanalys kunde det urskiljas att medelvärdet minskade ju längre respondenterna arbetat med metoden, vilket innebär att de som arbetat fler antal år upplever att metoden underlättar deras arbete i högre grad än de som arbetat med metoden färre år. Detta är bortsett från gruppen 14 till 18 år, då enbart en person besvarade från den gruppen och därför kan anses vara otillräckligt för att kunna dra en slutsats kring. Signifikansen för sambandet hade ett p-värde på 0.039, vilket innebär att sambandet kan anses vara starkt.

6.7.3 Samband mellan år som socialsekreterare och kunskap om SoS

Tabell 6.7.3.1

<i>Jag har kunskapen att använda mig av Signs of Safety i mitt arbete</i>				
		Frekvens	Medelvärde	Statistisk signifikans
År som socialsekreterare	0-3	20	2.25	
	4-8	19	2.11	
	9-13	21	1.76	
	14-18	5	1.80	
	19-23	5	1.40	
	24-28	3	1.67	
	Total	73	1.96	0.019

Det gick även att urskilja utifrån en medelvärdesanalys att det fanns ett samband mellan antal arbetade år som socialsekreterare och kunskapen för att använda sig av Signs of Safety i sitt arbete. Resultatet visar att de som arbetat längre med metoden sammanlagt har ett lägre medelvärde än de som arbetat färre år, vilket innebär att ju längre socialsekreterarna arbetat med metoden desto mer kunskap anser de sig ha. Medelvärdena är inte helt i fallande ordning, men det skiljer sig inte särskilt mycket mellan de olika grupperna då medelvärdena endast sträcker sig mellan 1.0 och 5.0. Signifikansen för sambandet hade ett p-värde på 0.019, vilket innebär att sambandet kan anses vara starkt.

7 Diskussion

7.1 Sammanfattning av studiens resultat

Syftet med denna studien var att undersöka hur socialsekreterare inom socialtjänsten upplever användningen av Signs of Safety, vilka hinder respektive möjligheter som metodens användning medför i arbetet samt vilka faktorer som påverkar användningen av Signs of Safety.

Resultatet av studien visar att socialsekreterarnas upplevelse av användningen av Signs of Safety i det stora hela är positiv. Majoriteten av respondenterna har besvarat att metoden används frekvent och underlättar arbetet, samt att arbetsplatsen både ger möjlighet och uppmuntrar till att använda metoden. Resultatet visar även att tidsbrist anses vara det största hindret för användningen av Signs of Safety, där större andel av respondenter svarade att tidsbrist är ett hinder än andelen som svarade att det inte är ett hinder.

De faktorer som kunde identifieras påverka upplevelsen och användningen av Signs of Safety var ålder respektive antal arbetade år med metoden. Ett samband kunde urskiljas mellan respondenternas ålder och hur frekvent metoden används i arbetet, där de yngre åldersgrupperna uppgav att de använde metoden mer frekvent i arbetet än de äldre åldersgrupperna. Det kunde även identifieras ett samband mellan antalet arbetade år med Signs of Safety och i vilken omfattning metoden underlättar arbetet, där de som arbetat längre med metoden uppgav att användningen underlättade arbetet i högre grad än de som arbetat färre år. Det sista sambandet som identifierades var mellan antalet arbetade år med Signs of Safety och kunskapen för att använda sig av metoden, där det kunde urskiljas att de som arbetat längre ansåg sig ha mer kunskap än de som arbetat färre år, vilket kan anses vara ett rimligt resultat. De samband som identifierades kan anses vara statistiskt signifikanta, då samtliga samband hade ett p-värde på <0.05 .

7.2 Resultatdiskussion

Resultatet av studien visar att socialsekreterarnas generella upplevelser av Signs of Safety är positiva. Det kan urskiljas utifrån att frekvensen av metodens användning var hög samt upplevelsen av att Signs of Safety underlättar arbetet. Den generellt positiva upplevelsen kan även tolkas utifrån att majoriteten av socialsekreterarna inte uppgav att andra metoder fungerar bättre i arbetet vid frågan om eventuella hinder för användningen. När möjligheten fanns att uttrycka sig i fritext var det även flertalet av socialsekreterarna som uttryckte sig positivt kring metoden. Den överlag positiva upplevelsen av metoden stämmer även överens med tidigare forskning kring Signs of Safety (Roy 2022; Baginsky et al. 2020).

Möjligheterna med Signs of Safety uttrycktes genom att majoriteten av socialsekreterarna uppgav sig ha kunskapen för att använda sig av metoden i arbetet. För att förstå hur kunskapen positivt kan påverka arbetet med klienter visar resultatet i Baginsky et al. (2020) att när socialarbetaren är mer säker i användningen och därför använder sig av metoden mer frekvent i arbetet, upplevde familjerna i studien fler förbättringar i hemmiljön. Dessa familjer var också de som ansåg att de kunde åstadkomma mer än deras förväntade målsättning. I vår studie uppgavs kunskapsbrist i frågan om hinder som något förekommande för en del respondenter, vilket kan betraktas vara oenigt i förhållande till att många socialsekreterare ansåg sig själva ha tillräckligt med kunskap för att använda sig av metoden. Däremot kan det urskiljas från resultatet att några socialsekreterare beskriver kunskapsbrist utifrån andra aspekter, såsom att metodhandledarnas kunskap brister, att det saknas påbyggnad av vidare utbildning efter grundutbildningen samt att det behövs mer konkreta exempel för att applicera metoden i arbetet. Kunskapsbristen är således inte enbart kopplat till individen själv, utan även bristen på kunskap utifrån tillgänglighet på kunskap.

En ytterligare möjlighet för användningen som framkom i resultatet var att kollegorna gav varandra stöd för användningen av metoden. Östberg, Wiklund och Backlund (2018) menade att hög personalomsättning är en av faktorerna som kan påverka användningen av Signs of Safety negativt på så sätt att metoden inte kan användas fullt ut av socialsekreterarna. Det var därför ett positivt resultat vi fick i vår studie, där de

flesta av socialsekreterarna inte såg att kollegorna hade någon negativ inverkan på varandras arbete, trots att det kan vara så att vissa av kommunerna i studien också har hög personalomsättning.

Resultatet visade även att arbetsplatsen i sig var en aspekt som skapade möjlighet för socialsekreterarna att använda sig av Signs of Safety. Det var även majoriteten av respondenterna som uppgav att arbetsplatsen uppmuntrade användningen av metoden, vilket också kan ses som en möjlighet. Östberg, Wiklund och Backlund (2018) beskriver å andra sidan i deras resultat att omorganisationer kan vara ett hinder för socialsekreterarnas användning av metoden. I vår studie framkommer det inte direkt några hinder för metoden som var kopplade till arbetsplatsen, vilket vi ändå hade en föreliggande tanke om att det kunde vara eftersom socialtjänsten generellt präglas av omorganisationer och förändringar.

Sett utifrån Signs of Safetys verktyg och i vilken grad dessa används kunde vi tolka hur socialsekreterarna använder sig av metoden överlag. Genom en sammanställning av alla respondenternas svar utifrån samtliga verktyg kunde vi se att frekvensen var högst för alternativet "använder i enstaka ärenden". Sammanställningen av svaren gav ett medelvärde som inte var särskilt högt, vilket kan förklaras utifrån att det var väldigt stor skillnad på användningen mellan det mest och det minst använda verktyget. Om vi istället betraktar medelvärdena utifrån varje enskilt verktyg kunde vi se att utforskande frågor var det mest använda verktyget med ett medelvärde på 1.38, medan det minst använda verktyget var trollkarlen och fen med ett medelvärde på 3.96. Östberg, Wiklund och Backlund (2018) kom i sin studie fram till att de verktyg som främst användes bland deras respondenter var Mappning och Mina Tre Hus. Detta kan även urskiljas i vår studie då resultatet visar att Mappning och Mina Tre Hus tillhör de verktyg som användes mest av socialsekreterarna. Det som däremot skiljer vår studie åt från Östberg, Wiklund och Backlunds studie (ibid.) är att deras fråga om verktyg innehöll andra svarsalternativ än våra. Vi har tidigare nämnt problematiken kring att Signs of Safety saknar en universell beskrivning av verktygen och dess innebörd. På så sätt blir det svårare att jämföra, exempelvis då Östberg, Wiklund och Backlund (2018)

inte har med utforskande frågor som verktyg bland deras svarsalternativ och utforskande frågor var det mest använda verktyget i vår studie.

Socialsekreterarna uttryckte att det fanns ett visst krav från arbetsplatsens håll att använda sig av metoden i sitt arbete. Detta kan i sin tur påverka upplevelsen av användningen och således bli ett hinder då kravet att använda sig av metoden kan påverka socialsekreterarnas egna bedömningar där man sätter metoden före sin egen kunskap och uppfattning. Utifrån vårt resultat kan det tolkas som att socialsekreterarna ser Signs of Safety som ett förhållningssätt och något att luta sig mot, där de förstår att alla delar inte fungerar lika bra att använda i arbetet utifrån exempelvis målgrupper. Östlund, Wiklund och Backlund (2018) beskriver vikten av att arbetet anpassas utifrån målgrupper såsom familjeförhållanden, så att klienterna inte riskerar att uppleva mötena som obegripliga eller obehagliga. Det kan även vara så att klienterna blir frustrerade för att de inte upplever sig få den hjälp och stöd de anser sig själva behöva.

Det mest återkommande hindret som socialsekreterarna själva uttryckte att de upplevde vid användningen av Signs of Safety var tidsbrist. Tidsbrist är något som vi hade en egen teori om innan studien att det skulle upplevas som ett vanligt hinder. Tidsbristen som hinder beskriver även Östlund, Wiklund och Backlund (ibid.) där de vidare förklarar att tidsbrist kan påverka metoden användning att bli mindre utbredd i det sociala arbetet samt att det även kan ställa till det i nätverksarbetet när det handlar om tiden det krävs för att samla alla involverade personer i nätverket för möte.

7.3 Teoridiskussion

Utifrån Evetts teori om professionalism kan socialsekreterarnas upplevelser om Signs of Safety betraktas utifrån en mesonivå där de professionella förutsättningarna som finns inom organisationen påverkar. Socialtjänsten är en byråkratisk organisation och kan därför kopplas till organisationsprofessionalismen. Liljegren och Parding (2010) beskriver hur organisationer med byråkratisk styrning som baseras på strukturer av regler och standardiserade procedurer befinner sig inom organisationsprofessionalismens ramar. Organisationen styrs av ledningen och

beslutsbefogenheter är enligt hierarkisk ordning där cheferna är de slutgiltiga beslutsfattarna. Eftersom alla beslut tas uppifrån av ledningen så inkluderar det även besluten kring om Signs of Safety ska implementeras som metod eller inte, och huruvida det ska läggas resurser och tid på utbildningar och lärande kring metoden. Besluten om metoden tas således inte av de som utför arbetet med metoden, utan från högre uppsatta chefer som kanske inte har samma insyn i arbetet. Det skulle därför kunna diskuteras kring hur "fritt" det egentligen kan anses vara att arbeta med Signs of Safety, då socialsekreterarnas handlingsutrymme formas efter hierarkin inom organisationen. Resultatet i vår studie visar att majoriteten av respondenterna svarade att de instämmer helt på påståendet om att arbetsplatsen ställer krav på att de ska använda sig av Signs of Safety i sitt arbete. Detta kan tolkas som att dessa respondenternas arbetsplatser styrs utifrån en hierarkisk ordning där organisationens ledning tagit beslutet om att använda Signs of Safety som en del av organisationens arbete. Detta skulle kunna innebära att socialsekreterare som kanske egentligen inte upplever metoden som givande i arbetet ändå tvingas arbeta utifrån den, men behöver nödvändigtvis inte vara så.

Hur stort handlingsutrymme de professionella innehar kan enligt Liljegren och Parding (2010) beskrivas utifrån yrkesprofessionalismen. Medan organisationsprofessionalismen innebär att organisationen styrs av ledningen och högre uppsatta chefer, så grundar sig yrkesprofessionalismen istället i den professionella logiken. Det innebär att de professionellas auktoritet bygger på deras egna bedömningar och kunskap samt tillit från ledningen. Det krävs således att det finns ett handlingsutrymme för de professionella inom organisationen samt att det finns förtroende från ledningen. Respondenterna i vår studie arbetar i någon av de 13 kommunerna som valt att delta i undersökningen, vilket innebär att socialsekreterarnas handlingsutrymmen kan se olika ut beroende på var de arbetar någonstans. Detta kan även tydas utifrån resultatet där respondenterna uppger olika svar på huruvida arbetsplatsen ger dem tid respektive möjlighet att använda sig av metoden i arbetet. Det var även flertalet respondenter som svarat att deras arbetsplats inte ställer krav på att de ska använda sig av metoden men ändå svarat att de använder metoden frekvent, vilket kan tolkas som att de själva får möjlighet att besluta om de vill arbeta utifrån Signs of Safety eller inte.

För att tolka vårt resultat utifrån Drury-Hudsons teori (1997) om professionell kunskap och dess kunskapsformer kan det förklara huruvida olika kunskaper påverkar användningen av Signs of Safety. Utifrån våra resultat upplever de som arbetat längre med Signs of Safety att de har mer kunskap för att använda sig av metoden. Den största skillnaden på de som jobbat inom professionen färre år jämförelsevis med de som jobbat flera år är det som Drury-Hudson (ibid.) beskriver som den praktiska visdomen. De socialsekreterare som arbetat längre inom verksamheten har då kunnat förvärva erfarenhet genom de olika ärenden som de arbetat med. Det kan då förstås som att den praktiska visdomen får de socialsekreterare med mer erfarenhet att kunna känna att de har mer kunskap att använda sig av Signs of Safety i sitt arbete.

Däremot sett utifrån frekvens så är socialsekreterarna som tillhör de äldre åldersgrupperna, de som använder sig av metoden mindre frekvent arbetet. Drury-Hudson beskriver hur appliceringen av en metod som Signs of Safety i arbetet kräver uppdaterad teoretisk och empirisk kunskap. Hon förklarar att de som har arbetat längre som socialsekreterare är tvungna att vara mer pålästa om ny forskning och de metoder som tillämpas i arbetet. Där kan de som arbetat en kortare tid ha en fördel då det inte var så länge sen de utbildade sig och därför har med sig ny och uppdaterad teoretisk samt empirisk kunskap. Som vi själva vet diskuteras det även mycket om att arbeta evidensbaserat under socionomutbildningens gång. Därav kan det påverka att de som arbetat kortare tid använder sig mer av evidensbaserade metoder. Utifrån vårt resultat i anknytning till Drury-Hudsons beskrivning av kunskapsformerna kan det dras paralleller mellan att de som arbetat kortare tid inom professionen tenderar att luta sig tillbaka på sin teoretiska och empiriska kunskap, medan de som arbetat där längre snarare tenderar att luta sig tillbaka på sin praktiska visdom.

7.4 Förslag till vidare forskning

I vidare forskning hade det varit intressant att kolla på hur Signs of Safetys olika verktyg upplevs fungera i praktiken och på vilka sätt de används, då detta är något vi identifierat att det inte finns någon direkt tidigare forskning kring. I vårt resultat kunde

vi urskilja hur flertalet respondenter diskuterat kring verktygen och metodens olika funktioner i fritexten för övriga synpunkter, vilket gör att det kunde varit intressant att titta närmare på Signs of Safety och metodens innehåll mer konkret och ingående i vidare forskning för att få en bredare kunskap om hur metoden operationaliseras i praktiken.

8 Referenslista

Baginsky, Mary, Ben Hickman, Jo Moriarty & Jill Manthorpe (2020) Working with Signs of Safety: Parents' perception of change. *Child & Family Social Work*, 25: 154–164.

Barmark, Mimmi & Göran Djurfeldt (2020) *Statistisk verktygslåda 0 - att förstå och förändra världen med siffror*. Andra uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Bergmark, Åke & Tommy Lundström (2016) Metoder i socialt arbete Om insatser och arbetssätt i socialtjänstens individ- och familjeomsorg. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 5 (4): 291-314

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje uppl. Malmö: Liber.

Drury-Hudson, Julie (1997) A model of professional knowledge for social work practice. *Australian Social Work*, 50 (3): 35-44

Evetts, Julia (2009) New Professionalism and New Public Management: Changes, Continuities and Consequences. *Comparative Sociology*, 8 (2): 247-266

IBM (u.å.) *SPSS Statistics*. <https://www.ibm.com/products/spss-statistics> [Hämtat: 2023-05-11].

Liljegren, Andreas & Karolina Parding (2010). Ändrad styrning av välfärdsprofessioner: exempel evidensbaserad i socialt arbete. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 27 (3-4): 270- 288

Lunds Universitet (2023) *Sunet Survey - enkätverktyg*.
<https://www.medarbetarwebben.lu.se/forska-och-utbilda/stod-till-utbildning/utbildnings-administration/studieadministrativa-system/sunet-survey-enkatverktyg> [Hämtat: 2023-05-04].

Turnell, Andrew & Steve Edwards (1999) *Signs of Safety*. New York: Norton & Company.

Turnell, Andrew & Terry Murphy (2017) *Signs of Safety - Comprehensive Briefing paper*. 4 uppl. East Perth: Elia International Ltd.

SBU (2022) *Signs of Safety - en modell för utredning och uppföljning av barns trygghet och säkerhet*

<https://www.sbu.se/pubreader/pdfview/display/92385?browserprint=1&lang=sv>

[Hämtat: 2023-05-08].

Socialstyrelsen (2012) *Om implementering*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2012-6-12.pdf> [Hämtat: 2023-04-25].

Socialstyrelsen (2022) *Om metodguiden, bedömningsmetoder och insatsers effekter*.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/om-metodguiden/> [Hämtat: 2023-05-08].

Socialstyrelsen (u.å.) *Sök i metodguiden för socialt arbete*.

<https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/evidensbaserad-praktik/metodguiden/> [Hämtat: 2023-05-08].

Skrypek, Maggie, Monica Idzelis & Peter J. Pecora (2012) *Signs of Safety in Minnesota: Parent perceptions of a Signs of Safety child protection experience*. St. Paul, MN: Wilder Research.

Söderberg, Pernilla, Christina Witt & Anne Hiller (2014) *Barn och ungdomar utsatta för våld - Signs of Safety och BBIC metodstöd för myndighetsutövning*. Stockholm: Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning.

Reekers, Sari E., Sharon Dijkstra, Geert Jan J.M. Stams, Jessica J. Asscher & Hanneke E. Creemers (2018) Signs of effectiveness of signs of safety? – A pilot study. *Children and Youth Services Review*, 91: 177-184.

Roy, Jessica (2022) Signs of Safety: The View From Early Help. *Child Care in Practice*, 28 (3): 482-498.

Östberg, Francesca, Stefan Wiklund & Åsa Backlund (2018) *Signs-of-Safety i praktiken - en studie om användning i Stockholms län*. Tullinge: FoU Södertörns skriftserie.

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

LUNDS
UNIVERSITET

Förfrågan om deltagande av studie

Hej,

Vi heter Antonia Ljunggren & Ina Sramek och vi läser socionomprogrammet vid Lunds universitet där vi just nu skriver vår kandidatuppsats. I vår uppsats har vi valt att genom en **enkätundersökning** fördjupa oss kring metoden **Signs of Safety**, där vi har tänkt undersöka hur metoden upplevs av socialsekreterare som jobbar på olika socialtjänster i Sverige där metoden är implementerad. Med vår studie vill vi ta reda på hur socialsekreterarna upplever användningen av Signs of Safety i arbetet samt vilka möjligheter respektive hinder metoden medför.

Vi har valt ut några socialtjänster som använder sig av metoden som vi vill skicka ut enkäter till för att undersöka detta vidare. Enkäten går snabbt att svara på, den besvaras anonymt och det är frivilligt att delta. Vi undrar således om ni hade kunnat tänka er medverka i vår studie genom att socialsekreterare inom er socialtjänst kan besvara vår enkät kring Signs of Safety. Om detta är en möjlighet önskar vi gärna återkoppling via mejl till denna e-postadress så vi kan skicka länken för vår enkät till er.

Utöver oss studenter är även våran handledare Anders Jönsson ansvarig för studien.

Sista datum att besvara enkäten är **5 maj**, sedan kommer länken att stängas. Vår förhoppning är att kunna påbörja vårt arbete så skyndsamt som möjligt och skulle därför uppskatta att höra från er snart.

Tack på förhand.

Med vänliga hälsningar,

Antonia Ljunggren & Ina Sramek
Studenter
XXX
XXX

Anders Jönsson
Handledare
anders.jonsson@soch.lu.se

Bilaga 2: Informationsbrev / samtycke i början av enkäten

Hej!

Vi är två studenter som läser socionomprogrammet vid Lunds Universitet. Vi skriver just nu vår kandidatuppsats om metoden *Signs of Safety* där vi ska undersöka socialsekreterares upplevelser av metoden.

Vår enkät tar endast några minuter att besvara, du som svarar är helt anonym och materialet kommer att förstöras efter studien.

Svaren hanteras med stor försiktighet och kommer enbart användas i samband med vår studie.

Tack på förhand!

Antonia Ljunggren & Ina Sramek

Studenter

XXX

XXX

Anders Jönsson

Handledare

anders.jonsson@soch.lu.se

JAG SAMTYCKER TILL VILLKOREN FÖR ATT DELTA I STUDIEN OCH BESVARA ENKÄTEN

Under tiden du besvarar enkäten kan du när som helst välja att avbryta och på så vis dra tillbaka ditt samtycke.

Jag nekar samtycke

Jag samtycker

Bilaga 3: Frågor om bakgrundsinformation

Bakgrundsinformation

1. Vilket kön identifierar du dig som?

- Man
- Kvinna
- Annat
- Vill ej uppge

2. Hur gammal är du? Ange din ålder i siffror.

3. Vilken är din högsta avslutade utbildning?

- Grundskola eller motsvarande utbildning
- Gymnasieskola eller motsvarande utbildning
- Universitets- eller högskoleutbildning
- Om annat, specificera

4. Har du en socionomexamen?

- Ja
- Nej
- Pågående socionomstuderande

Vilket år tog du din examen? Ange året i siffror.

5. Hur länge har du sammanlagt arbetat som socialsekreterare inom socialtjänsten? Ange antalet år i siffror, avrunda till helår.

6. Arbetar du med metoden *Signs of Safety*?

- Ja
 Nej

Hur många år har du arbetat med metoden *Signs of Safety*? Ange antalet år i siffror, avrunda till helår.

Bilaga 4: Frågor om Signs of Safety

Om *Signs of Safety*

7. Nedan följer ett par påståenden. Markera det alternativ som på vardera fråga stämmer bäst överens med din uppfattning.

	Instämmer helt	Instämmer i hög grad	Instämmer delvis	Instämmer i låg grad	Instämmer inte alls	Vet ej
Jag använder mig av <i>Signs of Safety</i> frekvent i mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Signs of Safety</i> underlättar mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har kunskapen att använda mig av <i>Signs of Safety</i> i mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag upplever att jag får kollegialt stöd för att använda mig av <i>Signs of Safety</i> i mitt arbete.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. Nedan följer ett par påståenden. Markera det alternativ som på vardera fråga stämmer bäst överens med din uppfattning.

	Instämmer helt	Instämmer i hög grad	Instämmer delvis	Instämmer i låg grad	Instämmer inte alls	Vet ej
Min arbetsplats ger mig möjlighet att använda mig av <i>Signs of Safety</i> i mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min arbetsplats uppmuntrar mig till att använda mig av <i>Signs of Safety</i> i mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min arbetsplats ställer krav på att jag ska använda mig av <i>Signs of safety</i> i mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Min arbetsplats ger mig tid till att använda mig av <i>Signs of Safety</i> i mitt arbete	☐	☐	☐	☐	☐	☐

9. Vilka hinder upplever du för ditt användande av *Signs of Safety* i ditt arbete? Markera nedan vilka påståenden som stämmer överens med din uppfattning.

- Tidsbrist
- Kunskapsbrist
- Resursbrist
- Icke fungerande samarbete med kollegor
- Anpassning utifrån klienterna
- Inte applicerbart i arbetet
- Andra metoder fungerar bättre
- Jag upplever inga hinder

Om du upplevt andra hinder än ovan nämnda alternativ, specificera nedan

10. Vilka verktyg för *Signs of Safety* använder du dig av i ditt arbete och i vilken omfattning?

	Använder i varje ärende	Använder i de flesta ärenden	Använder i enstaka ärenden	Använder aldrig i ärenden	Vet ej
Mapping / kartläggning	☐	☐	☐	☐	☐
Mina tre hus	☐	☐	☐	☐	☐
Trollkarlen och fen	☐	☐	☐	☐	☐
Ord/bildberättelse	☐	☐	☐	☐	☐
Barnskala	☐	☐	☐	☐	☐
Trygga hemmet	☐	☐	☐	☐	☐
Trygga cirklar	☐	☐	☐	☐	☐
Genogram / nätverkskarta	☐	☐	☐	☐	☐
Säkerhetsplanering / riskbedömning	☐	☐	☐	☐	☐
Utforskande frågor	☐	☐	☐	☐	☐

Om du använt något annat verktyg för *Signs of Safety*, specificera nedan

Bilaga 5: Möjlighet till övriga synpunkter

Övriga synpunkter

11. Här ges möjlighet att frivilligt skriva övriga synpunkter utifrån din upplevelse av *Signs of Safety*.

Bilaga 6: Upplevda hinder i fritext

Om du upplevt andra hinder än ovan nämnda alternativ, specificera nedan
De hinder jag kan uppleva är sofs i kombination med BBiC.
Det enda jag ser inte fungerar hos oss är att få igång säkerhetsplaneringsarbete. Detta på grund av dels hävdad tidsbrist, kan absolut vara så, men jag tror också att man känner sig osäker på att genomföra en säkerhetsplanering. Vi har gjort det i två ärenden, där arbete varit väl genomfört och vi fick mycket med oss i ett gott arbete med familjerna.
Det finns dokument som vi inom socialtjänsten måste använda oss av som exempelvis uppdragsdokument. Därav upplevs dubbelarbete i flera olika moment.
Det kanske är en brist på resurser egentligen men kan vara svårt att tillmötesgå alla klienters behov, vi har inte alltid en insats som täcker alla behoven. Så brist på insatser är ett hinder
Håller på att implementera metoden på vår arbetsplats.
Har erfarenhet och kunskaper, men saknar konkreta exempel och övning för att kunna applicera SofS konkret i familjerätten där jag arbetar idag.
Hinder hos mig själv, lathet, kräver mer planering, kan inte göra som jag brukar
I sak inget jättestort hinder eftersom vi kollegor får lära oss av varandra men ett hinder kan vara att olika arbetsgrupper kommit olika långt i implementeringen.
Ibland kan kravet på BBiC krångla till det - exempelvis att föra in informationen från utredningsmaterialet sprunget från Signs of safety i BBiCs utredningsmall.
Inte fullt anpassat efter klienter eller applicerbart. Plockar ut de delar som passar bra.
Jag arbetar som familjehemssekreterare och barnsekreterare vilket gör att jag inte arbetar med utredningar i så stor omfattning.
Signs of Safety är främst utarbetat för handläggning, som utförare kan vissa verktyg vara svårare att använda då de är bättre lämpade för att använda i utredningssammanhang.
Vi arbetar oftast med två personer i ett uppdrag. SOFs kräver en hel del förberedelser och där har vi lite tidsbrist. Samtidigt tror jag att förberedelsen bidrar med struktur, tydlighet och bättre resultat om vi satsar mer helhjärtat. Ett möjligt hinder är att det interna metodstödet inte satsar fullt ut på SOFS och således hålls kunskapen inte levande kontinuerligt. Metodstödet behöver inte vara externt regelbundet, utan mer i det interna metodarbetet kring individärenden. Jag arbetar som familjebehandlare. Även vi har nytta av SofS. Men min erfarenhet är att SofS måste vara implementerat hos utredarna fullt ut. Det krävs positiva exempel inom organisationen där man lyckats med säkerhetsarbetet med hjälp av nätverket. Vi har försökt med ett säkerhetsteam men det har inte riktigt lyft ännu. Det krävs sådana som bär metoden och som inspirerar inom organisationen.
Viss kunskap saknas, till exempel analys och fördjupning.

Bilaga 7: Övriga synpunkter i fritext

Övriga synpunkter
Arbetar i mottag där det kan vara intensivt och inte alltid möjligt att utföra arbetet fullt ut utifrån metoden. Ser metoden mer som komplement till helheten. Vi människor är komplexa till art och kan inte arbeta inom människoarbetande organisationer utifrån enbart en metod. Metoden bygger vidare på att inhämtat delar från andra metoder. Idag är det SOS metoden imorgon något annat. Viktigast är att kunna bemöta människan vi träffar på ett ödmjukt och respektfullt sätt, bemöt som du själv önskar bli bemött.

Arbetar på Vuxenheten och använder de redskap jag anser passar för vuxna, samt att vi arbetar med en hel del metoder i vårt behandlingsarbete
Den enda metod jag stött på som är utformad explicit för barnavårdsarbete
Det finns olika typer av nätverksmöten inom kommunen. SIP, SSPF, säkerhetsmöten enligt Sofs. Mer traditionella långa nätverksmöten som ska starta en förändring har inte används på ett tag är mitt intryck. Jag undrar om Sofs kan legitimera arbete med mer dessa mer terapeutiska nätverksmöten igen och om vi inom familjebehandlingen möjligen framöver kan användas mer att hjälpa utredarna med nätverksmöten.
Efter grundutbildningen hade man behövt mer påbyggnad, vi fick ingen ordentlig utbildning för säkerhetsplanering och analys t.ex. Vi har fått gissa oss till och göra på ett sätt som vi tror är rätt. Det var inte tillräckligt tydligt hur vi använder informationen vi samlat, alla "nästa steg" eller hur man ska kalla det. Men förhållningssättet har en jättefin grundtanke som socialt arbete enligt mig ska bottna i. Det är bra att bli påmind om att klienten äger sitt ärende och sin planering, det är roligt att jobba på det sättet också.
En mycket tilltalande arbetsmetod men mycket tidskrävande. Ett mycket omfattande material där man behöver koncentrera sig på någon del i taget för att det inte ska kännas oöverstigligt.
Ett jättebra förhållningssätt som får individerna involverade i sitt eget arbete.
Ett väldigt bra förhållningssätt att arbeta med i förändringsarbete med människor. Saknar dock verktyg och sätt att applicera det i det familjerättsliga arbetet, då det är utformat mer just för utredning av oro för barn och sätt att skapa trygghet och säkerhet för barn i de familjerna.
Ett väldigt bra förhållningssätt och många bra verktyg, men det finns också behov av att anpassa frågor och hur man använder kartläggningen utifrån klienters diagnoser och förmågor till att mentalisera m.m Det märks att det ibland blir lite otydligt hur man ska/kan tänka när det inte handlar om högrisk ärende.
Grundprinciperna i Sofs utgår från ett sympatiskt respektfullt synsätt mot dem vi möter och det skulle vara intressant om ni kan jämföra med BBIC grundprinciper som jag upplever är riktade endast till oss själva som professionella. Den enda risken jag ser med SOFS är att det kan bli ett naivt sätt och i värsta fall ett vuxenperspektiv OM den socialsekreterarna inte har koll på risk och skydd och kan fokusera på säkerhet. Sofs använder inga obegripliga fakta termer, talar konkret om oro, vad som fungerar och vad som behöver hända. Översatt i BBIC språk Risk, skydd och behov. Det blir en enorm skillnad när vi inte behöver kategorisera in i fack föräldraförmåga i olika områden utan kan tala om vad som oroar i konkreta beteenden. Forskningen säger att barn i samhällsvård får det sämre än andra barn... kan vi bygga trygghet och skydd för barnet med hjälp av nätverk är det gott för barnet. Men vi ska aldrig tulla på säkerhet och barn kan behöva placeras utom hemmet. Skillnaden är att vi alltid ska vara helt klara över varför och ha uttömt alla medel. Vi får betydligt kortare utredningstiden när vi arbetar med SOFS. Det är spot on direkt och inga krångliga beskrivningar från tex BBIC triangeln. Vi kommunicerar vår oro från start och står för tydlighet, vi sparar inte det till slutet. För placerade barn är ord och bild berättelsen extremt hjälpsam och även för deras föräldrar. Det är roligt att arbeta med Sofs och det är ett sympatiskt förhållningssätt som hjälper socialarbetaren att bli tryggare i sina bedömningar.
I dagsläget arbetar jag med vuxna utsatta/Våldsutövare därför använder jag inte sofs fullt ut
I mitt arbete som familjerättssekreterare är S of S lite svårare att applicera jämfört arbete i exempelvis barnutredningar.
I och med vårt arbete med Signs of safety tycker jag att vi ökar delaktigheten hos dem som vi möter. Fler föräldrar samtycker till insatser och förhoppningen är att de vi möter upplever att de blir bemötta på ett mer ödmjuk sätt än tidigare.
Implementering pågår. Bara delar av enheten har genomfört säkerhetsplanerings utbildningen ex. Utbildning pågår.
Jag arbetar som chef i en organisation så jag ser ett hinder ibland i samverkan med andra så som skola, LSS mm. Vi har utvecklat ett förhållningssätt men kanske inte varit lika bra på att informera och utbilda våra samverkanspartners i förhållningssättet. I socialtjänsten har vi haft framgång men det upplevs ibland som tidskrävande och det har utmanat oss i att tänka annorlunda. Detta har gjort att vi mycket oftare ser till familjens egna nätverksresurser och att vi har fler nätverksmöten. Det har även varit tidskrävande att implementera och det kräver en aktiv ledning. Vi har alla i min ledningsgrupp utbildat oss och vi håller i våra metoder. Vi har nu en coachgrupp med ett antal personer som har ett utökat uppdrag att sprida och hålla förhållningssättet vid liv. De har regelbundna boosterträffar och håller i utvecklingen av Signs of safety arbetet i samverkan med ledningsgruppen. De har även fått utbildning i att kunna interntutbilda så alla som börjar i socialtjänsten i XXX utbildas i Signs of safety.

<p>Man behöver tid att träna. ju mer man tränar ju mindre extra tid tar det. Det är tydligt och bra att använda oftast, men fungerar inte i alla ärenden.</p>
<p>Metoden är ett pilotprojekt för Socialtjänst XXX. Mottag, utredare och behandlare ska eller kommer att använda metoden under året. Alla nya medarbetare introduceras i metoden.</p>
<p>Min upplevelse är att det är ett mer respektfullt sätt att se på de individer vi jobbar med och ger dem större möjlighet till att känna sig som huvudpersoner i sitt eget liv och att deras egen upplevelse och egen bedömning räknas. Däremot upplever jag att många som haft kontakt med socialtjänsten under många års tid är kvar i tanken på att socialtjänsten ska fixa, att socialtjänsten ska lösa deras problem. Istället för att personen själv har första ansvar att lösa sin situation och vi vill höra hur personen tänkt att lösa sin situation. De förväntar sig att socialtjänsten ska komma med lösningar medan vi förväntar oss att individen kommer med förslag på lösningar och vi hjälper sedan till att förverkliga.</p>
<p>Mycket bra förhållningssätt men tar tid att implementera. Det gäller att nöta och våga.</p>
<p>Otroligt lättanvänt och praktiskt arbetssätt som ger positiva effekter på relationen med klienter, och framför allt att de många gånger har lättare att förstå oro och reflektera kring den. Mappning och de tre kategorierna brukar göra hela situationen lättöverskådlig för klienterna, och socialtjänstens arbete lite lättare att förstå. Bra med hög begriplighet. Tyvärr är tidsbrist ett stort problem redan innan på min arbetsplats, och jag kan inte säga att Signs of Safety tar hänsyn till den aspekten. Eller snarare att vår ledning uppmanar oss att använda arbetssättet för att det bland annat har minskat våra placeringskostnader, men jag kan inte påstå att vi fått ytterligare utrymme att faktiskt genomföra de olika sofs-momenten på ett bra sätt alla gånger. Så det kan leda till mer stress på min arbetsplats i alla fall.</p>
<p>På min arbetsplats implementeras signs of safety men jag upplever att metodhandledarnas kunskap brister varför det blir svårt att genomföra arbetet fullt ut enligt metoden. Är orolig att vi på sikt sitter med barn i familjehem som skulle mått gott av att ha blivit placerade utanför sitt nätverk för länge sedan. Delar av metoden är kanon i samtal med barn!</p>
<p>Sedan hela socialtjänsten började använda sig av Signs of Safety har hela socialtjänstens samarbetet mellan socialtjänstens arbetsgrupper ökat. Hela socialtjänsten har fått ett gemensamt sätt att arbeta på, vilket gör det mycket lättare för handläggare och utförare att samarbeta och ha förståelse för varandra. Vi har blivit säkrare i våra bedömningar. Vi ser att det blir bättre förutsättningar för barn när man kan involvera nätverket. Man behöver inte ha insatser hur länge som helst, då nätverket kan ta över och på ett naturligt sätt hjälpa föräldrarna att tillgodose barnets behov. Vi är transparenta mot föräldrar och slipper jobba med en dold agenda. De olika verktygen passar bra att använda sig av både under utredningstid och vid behandlingsarbete. När vi införde Signs of Safety kändes det som att vi äntligen fick jobba socialt på riktigt. Många ärenden kan avslutas utan insats då situationen för familjen förbättras redan under utredningstiden med hjälp av nätverket. Det blir lättare och naturligare att fånga upp barnens egna berättelser och önsknings. För mig har Signs of Safety enbart varit positivt. Dock är det viktigt att inte glömma bort andra behandlingsmetoder och insatser som också behövs. Det kan t ex vara föräldrar med IF-diagnos och kognitiva svårigheter, där man behöver jobba med grundläggande föräldraförmågor. Där kan t ex PYC vara hjälpsamt. Man kan jobba med ICDP eller t ex Cope mm. Men det är inte något som går emot Signs of Safety. Man bara inte får glömma bort fungerande behandlingsmetoder som man jobbat med tidigare.</p>
<p>Signs of safety är mitt förhållningssätt- det leder till att jag inte antar att jag vet vad problemet/oron är utan jag kan frigöra mig och samarbeta med familjen. Jag kommer alltid hålla fast vid socialtjänstens inkomna oro men kan genom signs of safety hitta gemensam grund med familjen för ett samarbete och även arbeta med vad familjen själv upplever som problematiskt. Jag är transparent och visar dem direkt all information. Det har tagit tid att lära mig, det trillar fortfarande in "aha-upplevelser" och jag är glad över det- det betyder att jag utvecklas och blir bättre på mitt jobb, en utveckling som är god för mig och mina klienter. Mitt frågande avgör till stor del vad jag får för frågor. Och jag har lärt mig att jag ska "get comfortable being uncomfortable" vilket betyder att jag behöver våga befinna mig i det som är jobbigt, annars sker ingen förändring. Signs of Safety har också hjälpt mig hitta struktur, inte skriva människor på näsan utan använda deras ord och information, använda deras eget nätverk och deras egna lösningar. Den maktlöshet jag känt över att inget kunna göra är betydligt mindre för att jag kunnat skapa bättre relationer och på så sätt nått längre i varje ärende. Min naiva tro till att insats av familjebehandling skulle innebära en säkerhet för barn är borta. Mina bedömningar är bättre.</p>